

INŠTITUT INSTITUTE
ZA NOVEJŠO ZGODOVINO OF CONTEMPORARY HISTORY

POROČILO O DELU ZA LETO 2023

POROČILO O DELU ZA LETO 2023
© Inštitut za novejšo zgodovino, 2024

ISSN 3023-994X

Odgovorna urednica
dr. Mojca Šorn

Založil
Inštitut za novejšo zgodovino

Zanj
dr. Andrej Pančur

Tehnično uredil
Mihael Ojsteršek

Lektorski pregled
dr. Andreja Jezernik

Za vsebino poročil odgovarjajo vodje programov in projektov.

Oblikovanje: Barbara Bogataj Kokalj

Vsebina

6	ORGANIZIRANOST INZ
8	RAZISKOVALNI PROGRAMI
21	RAZISKOVALNA INFRASTRUKTURA
34	RAZISKOVALNI PROJEKTI
65	USPOSABLJANJA MLADIH RAZISKOVALCEV
68	ZGODOVINA NA ŠPICI
73	GOSTUJOČI RAZISKOVALCI
80	ZNANSTVENA SREČANJA
88	OBJAVE RAZISKOVALK IN RAZISKOVALCEV
95	PEDAGOŠKO DELO
99	ČLANI RAZISKOVALNE SKUPINE V UREDNIŠKIH ODBORIH IN UREDNIŠTVIH ZNANSTVENIH IN STROKOVNIH REVIJ
101	ČLANI RAZISKOVALNE SKUPINE V STROKOVNIH TELESIH IN ORGANIH TER NA DRUŽBENIH FUNKCIJAH
104	PRIZNANJA IN NAGRADE ČLANOV RAZISKOVALNE SKUPINE INZ
105	ZALOŽBA INŠTITUTA ZA NOVEJŠO ZGODOVINO
109	PRISPEVKI ZA NOVEJŠO ZGODOVINO
111	NOVOZAPOSLjeni V 2023
114	»DRUŽBA JE SLUŽBA IN SLUŽBA JE DRUŽBA«

Foto: Miran Kambič

Direktor Inštituta za novejšo zgodovino pravi ...

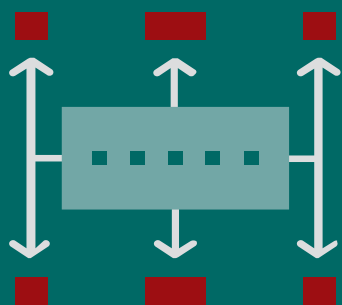
Foto: Jaka Babnik

Inštitut za novejšo zgodovino je javni raziskovalni zavod, ki se ukvarja z znanstveno-raziskovalno dejavnostjo že vse od svoje ustanovitve leta 1959. INZ tako ni le tista raziskovalna organizacija, ki se intenzivno ukvarja z raziskovanjem novejšje zgodovine, temveč je vseh teh desetletjih svojega delovanja tudi sam postal pomemben del novejšje zgodovine slovenske znanstvenoraziskovalne dejavnosti. Zato je bilo za nas vedno zelo pomembno, da smo svojo dejavnost vestno beležili ne le za sodobnike, temveč tudi za prihodnje rodove. Ob različnih okroglih obletnicah našega delovanja (ob dvajseti, petdeseti in šestdeseti) smo izdajali pregledne zbornike o naši dejavnosti. Predvsem pa smo vsako leto o dejavnostih iz preteklega leta

poročali našim ustanoviteljem in z objavo letnih poročil na svetovnem spletu tudi širši javnosti. Javni raziskovalni zavodi moramo namreč tako kot drugi javni zavodi sprejeta letna poročila posredovati v soglasje organu, pristojnemu za izdajo soglasja k našemu finančnemu načrtu in programu dela. Pri tem so se navodila za pripravo letnih poročil iz leta v leto nekoliko spreminjala. Natančnejši opisi dejavnosti, ki jih izvajamo v okviru programov in projektov, so bili v primerjavi z drugo zahtevano vsebino vedno manj pomembni. Zato smo se naposled odločili, da za leto 2023 naredimo dve ločeni poročili. Prvo bo še vedno namenjeno izpolnjevanju naše obveznosti do ustanovitelja; drugo, ki je v tej obliki sedaj pred Vami, bo namenjeno nam, zaposlenim na INZ, celotni strokovni in širši javnosti ter ne nazadnje ohranjanju zgodovinskega spomina na naše delovanje. Zato smo v primerjavi s prejšnjimi letnimi poročili, na podlagi zelo dobrih izkušenj z izdajanjem VestINZ, naša vsebinska poročila še dodatno razširi in obogatili.

Dr. Andrej Pančur

ORGANIZIRANOST

Inštituta za novejšo zgodovino

Inštitut za novejšo zgodovino (INZ), ustanovljen kot Inštitut za zgodovino delavskega gibanja leta 1959, je javni raziskovalni zavod. Izvaja raziskovalno dejavnost na področjih sodobne zgodovine in digitalne humanistike s poudarkom na zgodovinopisju.

Za izvajanje dejavnosti je bil inštitut organiziran v dve organizacijski enoti:

- znanstvenoraziskovalni oddelek, sestavljen iz:
 - raziskovalnega programa Politična zgodovina;
 - raziskovalnega programa Ekonomska, socialna in okoljska zgodovina Slovenije;
 - raziskovalnega programa Digitalna humanistika: viri, orodja in metode;
 - infrastrukturnega programa Raziskovalna infrastruktura slovenskega zgodovinopisja (skupaj z nacionalno ESFRI infrastrukturo DARIAH-SI, specialno knjižnico in Založbo Inštituta za novejšo zgodovino);
- upravo.

Vodstvo INZ

Direktor:

dr. Andrej Pančur

Upravni odbor INZ:

dr. Petra Svoljšak – predsednica

dr. Jurij Hadalin

dr. Milan Mrdenović

dr. Marija Počivavšek

Darija Valančič

Znanstveni svet INZ:

dr. Žarko Lazarevič – predsednik

dr. Darja Fišer

dr. Jure Gašparič

dr. Bojan Godeša

dr. Andrej Pančur

dr. Mojca Šorn

dr. Marko Zajc

Uprava

Notranja organizacijska enota uprave je izvajala dejavnost upravljanja in podporno dejavnost v povezavi z opravljanjem znanstvenoraziskovalne dejavnosti na INZ. Pri tem je bila dejavna predvsem na finančno-računovodskem, kadrovskem in poslovnem področju.

Sodelujoči:

dr. Andrej Pančur, vodja uprave

Nataša Frank, poslovna pisarna

Tatjana Jovičević, računovodstvo

Patricija Manfreda, projektna pisarna

Nataša Rozman, kadrovska služba

Anita Rus, finance

RAZISKOVALNI PROGRAMI

Ekonomska, socialna in okoljska zgodovina Slovenije

Raziskovalni program (P6-0280)	
Financer:	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija:	Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja:	dr. Žarko Lazarevič
Sodelujoči:	dr. Lev Centrih, dr. Filip Čuček, dr. Dunja Dobaja, dr. Nataša Henig Mišičič, dr. Meta Remec, dr. Marta Rendla, dr. Janja Sedlaček, Ivan Smiljanič, Sara Šifrar Krajnik, Nina Ošep
Obdobje trajanja:	Od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2027

Programska skupina Ekonomska, socialna in okoljska zgodovina Slovenije raziskuje razmerja med ekonomskim in socialnim razvojem ter naravnim okoljem. Kot raziskovalne fenomene poudarjamo področje razmerij med imperativom ekonomskega razvoja in vrednotami dolgoročnega ohranjanja naravnega okolja, ki se zastavlja v okviru integriranih konceptov družbenega razvoja.

Ključne besede: ekonomska zgodovina, socialna zgodovina, okoljska zgodovina, narava, okolje, organska ekonomija, moderna ekonomija, podnebje, okoljska patologija

Znanstvenoraziskovalno delo skupine je bilo osredinjeno na vode kot dobrine z vidika vprašanj komodifikacije vode kot naravnega vira in praks ter politik njene utilizacije. Polje raziskovanja vode kot bistvene in nujne sestavine za življenje ljudi (pitna voda) in živih bitij je tematsko zavzemalo področje razvoja vodnega prava, zakonodaje in predpisov, regulacije vodnih virov in vodnih tokov, struktur in praks njenega izkoriščanja v dobi modernizacije.

Raziskovalna vprašanja so zajemala regulacijo vodotokov, izrabo hidroenergije kot pogonske moči za mlinarstvo, žagarstvo, energetiko; pomen voda za kmetijstvo in prehrano, promet, turizem, rekreacijo in šport. Raziskovanje, ki je pokrilo ekonomske, družbene in kulturne vidike voda kot naravnega in družbeno imaginativnega okolja, se je izrazilo v mednarodnem simpoziju *Naravne danosti in ekosistemski potenciali voda / Natural Resources and Ecosystem Potential of Waters*. Simpozij je potekal na Inštitutu za novejšo zgodovino, 16. in 17. novembra 2023.

Sliki 1 in 2: Utrinka s simpozija Naravne danosti in ekosistemski potenciali voda / Natural Resources and Ecosystem Potential of Waters

Ljubljana, INZ,
16. november 2023,
Sara Šifrar Krajnik
med svojim
predavanjem
Foto: Sergej Škofljanec

Ljubljana, INZ,
17. november
2023, Blaž
Štangelj
med svojim
predavanjem
Foto: Sergej Škofljanec

Slika 3: Simpoziju je sledilo terensko delo

Iški vintgar, 17.
november 2023
Foto: Gaja Sedlaček

Marta Rendla in Janja Sedlaček, članici programske skupine Ekonomska, socialna in okoljska zgodovina Slovenije, sta v letu 2023 poskrbeli za vsebino inštitutskega Raziskovalnega kotička; pod drobnogled sta vzeli industrializacijo, urbanizacijo in onesnaženost okolja v socialistični Sloveniji.

Slika 4: Raziskovalni kotic INZ v letu 2023

RAZISKOVALNI KOTIČEK

dr. Marta Rendla in dr. Janja Sedlaček

Industrializacija, urbanizacija in onesnaženost okolja v socialistični Sloveniji

V Sloveniji se je klasi socializma odvijala pospešena industrializacija. Industrijska proizvodnja se je v obdobju 1939–1972 podvojela, stopnja gospodarske rasti Slovenije v letih 1953–1972 je bila med najvišjimi na svetu. V industriji je imela (kljub razlikam področjem v različnih obdobjih) vse do razpada države pomembno mesto teža industrija s sklodljivimi učinki na okolje. Sprva se je industrializacija krepila zlasti v tako imenovanem industrijskem polmeseecu, kjer so bili ob glavnih železniških progah že razmешeni prvotni industrijski centri. Kasneje se je prostorsko razpršila. Pospešeno in razpršeno industrializacijo je spremljala prva tržna urbanizacija. Intenziven razvoj je doživljala zlasti v 60. in 70. letih. Zaradi kasneje suburbanizacije je na začetku 90. let Slovenijo z 51,5-odstotno urbaniziranostjo še vedno omejevala hipo-urbaniziranost. Razpršenost industrializacije in urbanizacije je imela v luči onesnaževanja tako negativne kot pozitivne učinke – onesnaževanje je seglo v vse predele Slovenije, hkrati pa so bili negativi učinki razpršeni in ne koncentrirani le v dobljenih industrijskih centrih.

Intenzivnost industrializacije in urbanizacije se je začela kmalu odražati na okolju. V 60. letih so v prehrani ljudi iz okolice topolinčev svinca in činka v Celju in Mežici izmerili 50-krat povečane količine svinca, v zemlji in zelenjavi pa tudi nenormalne količine žvepla. Pri Kidričevem in v Idriji so leta 1970 izmerili do 15 mg živega srebra v kilogramu travniških rastlin, pri Kidričevem je bil poleg tega v prsti tudi fluor.

Zaskrbljujejo, če tako veliko onesnaževanje v Slovenijo reče, so bile sred 70. let taklo onesnažene, kot da bi on njih bilo 7-8 milijonov ljudi (populacija ekvivalent ali PE). Razmerje med populacijskim in industrijskim onesnaževanjem je bilo 1:14. Ponekod je bilo problematično tudi onesnaževanje podzemne in kraških izvirov. Kakovost vode se je najbolj poslabšala v letih 1960-1975. Sred 80. let je bil v uporabi 121 mehansko-bioloških čistilnih naprav, a te so očistile le 15 % vseh odpadnih voda. Največje breme onesnaževanja je predstavljala Celjska v večjih industrijskih centrih (Ljubljana, Maribor, črni revirji, Celje, Ravne, Jesenice ipd.), največji onesnaževalci so bili papirna in prehranska industrija, proizvodnja hitrih avtomobilov, usnjarska industrija, prašičje farme in separacije premoga. Več kot tretjina onesnaženosti slovenskih rek pa je po ocenah strokovnjakov prihajala iz tujine.

Zelo pereč problem je predstavljanje onesnetosti zraka. Že v 60. letih so tedaj že nesistematizirane meritve pokazale, da slovenska mesta spadajo med kraje z najbolj onesnetim zrakom. Najvišja dnevna koncentracija emisije SO_2 je bila v Ljubljani (izmerjena januarja 1967: 2,24 mg SO_2 /m³), kar je povprečna 24-urna koncentracija SO_2 za Jugoslavijo dopustno mejo presegla 16-krat. V letu 1975 se je v III. in IV. območju onesnetosti zraka z 4-stopenjskih lestvic uvrščalo 28 slovenskih naselij, leta 1987 pa že 44. V njih je zlasti večkratna prevladnost na premožnem - Termoelektrarna Šoštanj, Termoelektrarna Trbovlje in Termoelektrarna Toplarna Ljubljane. Njihove emisije SO_2 so v 80. letih znašale približno 2/3 skupne emisije SO_2 v Sloveniji. Na začetku 90. let so 78 % emisij prispevali termoelektrični objekti, 12 % industrija, 1,5 % promet in 8,5 % ogrevanje stanovanj in drugih objektov. Slovenija je leta 1975 dobila Zakon o varstvu zraka z normativi za emisijo in za dovoljene meje emisije škodljivih snovi. Na osnovi slednjega se je v letih 1976-1977 začelo vzpostavljati osnovno mrežo postaj za merjenje onesnetosti zraka in pripravi sklopne programe za največje industrijske onesnetevalce.

V 80. letih so bile poleg Ljubljane, Maribora, Celja najbolj degradirane regije metalurško usmerjena Mežiška dolina (z rudnikom svinca in cinka v Črni, Žerjavu in Mežici), obrobje Saleške doline (Zavodnje nad Šostanjem), Celjska in Ljubljanska kotlina, Zasavje (Trbovlje, Hrastnik, Zagorje) in Trata v industrijskem delu Skofje Loke.

Gradnja dimnika Trbovlje, Trbovlje, 1975. Foto: Svetozar Busić, hroni: Muzej novejša in sodobne zgodovine Slovenije

Onesnaženost v dolini TET, 70. leta. Foto: Svetozar Busić.
hrani: Muzej novejšje in sodobne zgodovine Slovenije.

Povprečne izmerjene emisije SO₂ v 80. letih

mesto	SO ₂ mikrog/m ³
Ljubljana	120
Chichago	23
Varšava	36
Dunaj	39
Gradec	40
Glasgow	47
Frankfurt	50
London	55
Zagreb	80
Milano	180

Proizvodnja emisij SO₂ v kg/prebivalca na začetku 90. let

država	proizvodnja emisij SO ₂ v kg/prebivalca
Slovenija	98
Velika Britanija	84
Nemčija	52
Avstrija	47
Švica	20

Proizvodnja okoljsko škodljivih surovin in reprodukcijskega materiala je v desetletjih po drugi svetovni vojni hitro naraščala.

Proizvodnja škodljivih surovin in
reprodukcijskega materiala v tonah (t)

	1937	1974
glinica	3.500	124.000
rafiniran svinec	8.766.000	26.335.000
živo srebro	326.000	546.000
žveplena kislina	7.680.000	93.200.000
umetna gnojila	26.813.000	48.379.000
azbestno-cementni izdelki	7.600	223.000

Politična zgodovina

Raziskovalni program (P6-0281)	
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja	dr. Marko Zajc
Sodelujoči	dr. Aleš Gabrič, dr. Jure Gašparič, dr. Bojan Godeša, Isidora Grubački, dr. Damijan Guštin, dr. Jurij Hadalin, dr. Tjaša Konovšek, dr. Maja Lukanc, dr. Jurij Perovšek, dr. Ivan Sablin, dr. Nina Vodopivec, Saša Hajzler, Blaž Štangelj, Nesa Vrečer
Obdobje trajanja	Od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2027

Programska skupina Politična zgodovina raziskuje politično zgodovino obdobja od 19. do 21. stoletja. Poleg politične zgodovine Slovenije in zgodovine predhodnih državnih tvorb obravnava tudi politično zgodovino v globalni, komparativni in transnacionalni perspektivi.

Ključne besede: država, državnost, politična misel, politična praksa, politika od spodaj, politika kot življenjski svet

Članice in člani programske skupine so v letu 2023 pri treh skupnih programskih projektih obravnavali naslednje teme:

1: Sodobna politična zgodovina Slovenije 1990–2025

Sodelujoči: Isidora Grubački, Jurij Hadalin, Saša Hajzler, Nesa Vrečer, Marko Zajc

Delo je temeljilo na povezovanju s projektom ARENAS (Analysis of and responses to extremist narratives) in RSF (Razvojni steber financiranja) v okviru tematike ekstremističnih narativov. Skupina raziskovalk in raziskovalcev je sodelovala tudi s programsko skupino *Digitalna humanistika: viri, orodja in metode* (več v nadaljevanju).

Za tisk so pripravljali prvo monografijo v sklopu projekta avtorice Tjaše Konovšek z naslovom *Slovenska politična tranzicija med letoma 1989 in 2004*.

2: Socialistična zveza delovnega ljudstva

Sodelujoči člani programske skupine: Bojan Godeša, Damijan Guštin, Jurij Hadalin, Saša Hajzler; Nina Vodopivec, Nesa Vrečer, Marko Zajc

Zunanji sodelujoči: Una Blagojević (CEU), Lev Centrih (Ljubljana in Koper), Ivana Dobrivojević Tomić (Beograd), Igor Duda (Pula), Tina Filipović (Pula), Mateja Režek (Koper), Sašo Slaček (Ljubljana), Nina Žnidaršič (Ljubljana)

Programska skupina je 8. decembra 2023 na INZ priredila metodološko-vsebinsko mednarodno delavnico, na kateri so se raziskovalke in raziskovalci spraševali o vlogi, dosegu, pomenu in organizaciji največje množične družbenopolitične organizacije v obdobju socialistične Jugoslavije – Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Proučevanje tega političnega fenomena predstavlja enega izmed osrednjih skupnih projektov raziskovalnega programa, ki se še posebej navezuje na skupna raziskovalna modula – na vprašanji politike od spodaj in politike kot življenjskega sveta. V načrtu je skupna monografija.

Slika 5: Delavnica o vlogi, dosegu, pomenu in organizaciji Socialistične zveze delovnega ljudstva

Ljubljana, INZ, 8. december 2023

Foto: Saša Hajzler

Delavnico o SZDL so 7. decembra 2023 uvedli s predavanjem Igorja Dude, na katerem je predstavil svojo knjigo *Socijalizam na kućnom pragu*. O knjigi so se pogovarjali avtor Igor Duda (Filozofska fakulteta, Univerza Juraja Dobrile v Puli), recenzentki Tanja Petrović (Inštitut za kulturne in spominske študije ZRC SAZU, Ljubljana) in Ivana Dobrivojević Tomić (Inštitut za sodobno zgodovino v Beogradu) ter Marko Zajc (Inštitut za novejšo zgodovino).

Sliki 6 in 7: Predavanje Igorja Dude na Inštitutu za novejšo zgodovino

Ljubljana, INZ, 7. december 2023

Foto: Sergej Škofljanec

3: Slovenski politični diskurz v večnacionalnem kontekstu: teksti in komentarji; Izbrani teksti slovenske politične zgodovine

Sodelujoči člani programske skupine: Jure Gašparič, Bojan Godeša, Isidora Grubački, Jurij Perovšek, Marko Zajc

Zunanji sodelujoči: Lucija Balikić, Neja Blaj Hribar, Stefan Gužvica, Cody Inglis, Ravel Kodrič, Oskar Mulej, Manca G. Renko, Veljko Stanić

Sodelujoče in sodelujoči so izdelali koncept za knjigo, ki bo izšla v angleškem jeziku v letu 2024 (delovni naslov: *Political transformations in the interwar period: The case of Slovenian political thought from a transnational perspective / Politične transformacije v medvojnem obdobju: Primer slovenske politične misli z jugoslovanske in transnacionalne perspektive*).

Projekt ima dva cilja. Po eni strani gre za pregled slovenske politične misli v regionalnem in globalnem kontekstu s precejšnjim primerjalnim potencialom. Po drugi strani pa želi projekt na primeru slovenske politične misli v medvojnem obdobju obravnavati širšo temo političnih transformacij v medvojnem obdobju v Sloveniji in transnacionalno.

Tako si ob raziskovanju političnih idej in konceptov v kontekstu primarno nacionalnega, slovenskega okvira raziskovalke in raziskovalci prizadevajo preseči zmožnosti metodološkega nacionalizma s tem, da slovensko politično misel umeščajo v širše okvire – (post)jugoslovanske, (post)habsburške, vzhodno- in srednjeevropske, evropske in celo globalne.

Pristop k politični misli bo zagotovil trdne temelje za ponovni razmislek o politični zgodovini s podrobnejšim pregledom jezika zgodovinskih akterjev, pojmov, ki so jih uporabljali, in spreminjajočih se pomenov teh pojmov, pa tudi političnih predstav, ki so se vršile z rabo jezika.

Digitalna humanistika: viri, orodja in metode

Raziskovalni program (P6-0436)	
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Sodelujoče organizacije	Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in informatiko, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
Vodja	dr. Darja Fišer
Sodelujoči	dr. Ksenija Bogetić Pejović, David Bordon, Filip Dobranič, dr. Vojko Gorjanc, dr. Alenka Kavčič, dr. Ganna Kryvenko, dr. Jakob Lenardič, dr. Matija Marolt, Kristina Pahor de Maiti Tekavčič, dr. Andrej Pančur, dr. Jurij Perovšek, dr. Matevž Pesek, dr. Ajda Pretnar Žagar, Jure Skubic, dr. Mojca Šorn
Obdobje trajanja	Od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2027

Programska skupina Digitalna humanistika: viri, orodja in metode je raziskovalni program, ki je izrazito interdisciplinaren in temelji na korpusnem in računalniškem jezikoslovju ter strojnem učenju, pri čemer se raziskovalno osredotoča na eno- in večjezične zbirke pisnih, govornih in slikovnih podatkov in metapodatkov, relevantnih za slovensko sodobno zgodovinopisje, medijske študije, politologijo in antropologijo. Program naslavlja tri glavne raziskovalne probleme: (1) razvoj in uvedbo naprednih delotokov za izdelavo in objavo zanesljivih, interpretabilnih, interoperabilnih in bogato označenih kompleksnih digitalnih izdaj; (2) razvoj in promocijo novih interdisciplinarnih kvantitativnih in kvalitativnih metod za slovensko digitalno humanistiko; (3) razvoj in vrednotenje naprednih tehnologij za obdelavo, obogatitev in vizualizacijo heterogenih večmodalnih in večjezičnih zgodovinskih podatkov. Cilji programa so prispevati nove dragocene multimodalne podatkovne zbirke za digitalno humanistiko, izboljšati metode za digitalizacijo kompleksnih zgodovinskih dokumentov, razviti nove metode za transkripcijo posnetkov iz ustne zgodovine, prilagoditi jezikovne tehnologije in orodja za obogatitev besedil za zgodovinske in narečne jezikovne različice ter omogočiti podporo za proučevanje večjezičnih dokumentov, pomembnih za raziskovanje slovenske zgodovine.

Ključne besede: digitalna humanistika, digitalne izdaje, zgodovinske zbirke, ustna zgodovina, korpusno jezikoslovje, strojno učenje, mešane metode, jezikovne tehnologije, govorne tehnologije, računalniški vid

Članice in člani programske skupine so v letu 2023 opravili naslednje znanstvenoraziskovalno delo:

Objava korpusa sPeriodika, ki vsebuje jezikoslovno označene časopise iz obdobja 1771-1914:

- obsega čez 700 milijonov besed;
- za iskanje in prevzem je prosto dostopen preko raziskovalne infrastrukture CLARIN.SI (<http://hdl.handle.net/11356/1881>).

Slika 8: Besedni oblak najpogostejših poimenovanj oseb

Avtorji: Filip Dobranić, Bojan Evkoski, Nikola Liubešić

Slika 9: Zemljevid Slovenije in okoliške regije s toplotno sliko (heat map) najpogosteje zaznanih krajevnih lastnih imen v korpusu

Avtorji: Filip Dobranić, Bojan Evkoski, Nikola Ljubešić

Delo pri evropskem projektu ARENAS, ki je financiran iz programa Horizon Europe:

- priprava označevalne sheme za metapodatke;
- označevanje podatkov in vodenje sodelovanja z zunanjim anotatorjem;
- sodelovanje pri odločitvah glede vsebine korpusa, testiranje okolja za analizo podatkov in podajanje predlogov izboljšav;
- razvoj definicije ekstremističnega narativa in pridobivanje odzivov NVO;
- pomoč pri promocijskih aktivnostih.

Delo pri mednarodnem projektu ParlaMint 2, ki ga financira evropska raziskovalna infrastruktura CLARIN ERIC:

- dodajanje metapodatkov o orientacijah političnih strank za 30 držav;
- priprava prispevka z naslovom Adding political orientation metadata to ParlaMint corpora, ki je bil predstavljen na konferenci CLARIN oktobra 2023 v Belgiji;
- priprava konferenčnega članka Parliamentary discourse in political science – literature review za ParlaClarín workshop v okviru LREC-COLING 2024 spomladi 2024 v Torinu;
- Bojan Evkoski, Anna Kryvenko in Katja Meden so se v Helsinkih udeležili dogodka Digital humanities hackathon #DHH23, ki je potekal med 24. majem in 2. junijem 2023. V panelu Political polarization in the parliament so predstavili poster Splitting lips: Polarization through parliamentary speech, gl.: DHH23 Parliament (helsinki.fi).

Delo pri razvojnem stebru financiranja (RSF):

- izobraževanje na področju digitalnojezikoslovnih in jezikoslovnih metod za analizo konceptov v jeziku s poudarkom na figurativnih elementih;
- objava članka v sodelovanju z dr. Andrejem Pančurjem in dr. Juretom Gašparičem z naslovom European politics behind closed doors: The origins of euroscepticism in Slovenia v *Prispevkih za novejšo zgodovino*;
- objava poročila, ki sta ga napisali Anna Kryvenko in Kristina Pahor de Maiti Tekavčič, DIHUR team members passing on the enthusiasm for ParlaMint v *Prispevkih za novejšo zgodovino*, 2023, letn. 63, št. 3, str. 245–247.

Delo v okviru projekta CLARIN Resource families 2023:

- uvajanje v delo;
- posodabljanje seznamov;
- načrtovanje izboljšav;
- izvedba posvetovalnega dogodka o metapodatkovnih zahtevah pri vložitvah v repozitorij;
- objava konferenčnega članka Documenting corpus annotation in CMDI: State of affairs, ki je bil predstavljen na konferenci CLARIN oktobra 2023 v Belgiji.

Članice in člani programske skupine so imeli v letu 2023 več odmevnih znanstvenih nastopov, med drugim sta Pahor de Maiti Tekavčič in Kryvenko predavali na vodilni evropski poletni šoli za humanistiko: *Combining corpus linguistics and discourse analysis to explore the parliamentary debates across Europe* [delavnica v okviru dogodka *European summer university in digital humanities 2023, Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca (Romunija), med 31. junijem in 4. avgustom 2023*]. Kot vabljen predavateljica je na mednarodni šoli *ESSLLI 2023: 32nd European summer school in logic, language and information*, ki je med 31. julijem in 11. avgustom 2023 potekala v Ljubljani, sodelovala Darja Fišer. V predavanju z naslovom *The good, the bad and the ugly of language technology infrastructure* je na podlagi osebnih opažanj in dela, opravljenega v raziskovalni skupini, obravnavala dobre, slabe in grde vidike sprejemanja načel raziskovalne infrastrukture, ki temelji na paradigmi odprte znanosti in podatkov FAIR. V mesecu maju pa je Fišer imela na mednarodni konferenci *RESOURCEFUL 2023: The second workshop on resources and representations for under-resourced language and domains* (Tórshavn, Ferski otoki) uvodno predavanje z naslovom *The role of the CLARIN research infrastructure in the era of data-intensive language studies*.

Slika 10: Vabljen predavateljica Darja Fišer na mednarodni šoli ESSLLI 2023

Dostopno na: Fotografija v albumu ESSLLI 2023 – Google foto

Članice programske skupine Darja Fišer, Anna Kryvenko in Kristina Pahor de Maiti Tekavčič so skupaj s Petjo Osenovo izvedle odmeven tutorial Put them in to get them out: the ParlaMint corpora for digital humanities and social sciences research na konferenci *Digital humanities 2023*, ki je potekala v Gradcu med 10. in 14. julijem 2023.

Slike 11-13: Utrinki s konference Digital humanities 2023

Na sliki zgoraj levo Osenova, Pahor de Maiti Tekavčič in Kryvenko, na drugi Kryvenko in na tretji Pahor de Maiti Tekavčič

Gradec, 11. julij 2023

Foto: Darja Fišer

RAZISKOVALNA INFRASTRUKTURA

Raziskovalna infrastruktura slovenskega zgodovinskega (IO-0013)	
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja	dr. Mojca Šorn
Sodelujoči	Neja Blaj Hribar, Ana Cvek, dr. Jure Gašparič, Isidora Grubački, Karin Konda Mihačič, Marko Kupljen, Mihael Ojsteršek, dr. Andrej Pančur, Sergej Škofljanec, Darja Vipavc
Obdobje trajanja	Od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2027

Slovenska digitalna raziskovalna infrastruktura za umetnost in humanistiko (DARIAH-SI)	
Vrsta	nacionalna raziskovalna infrastruktura ESFRI iz Načrta razvoja raziskovalne infrastrukture
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS)
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Sodelujoče organizacije	ZRC SAZU
Nacionalni koordinator	dr. Jakob Lenardič (INZ)
Sodelujoči (INZ)	dr. Nikola Ljubešić, Filip Dobranič, Jure Skubic, dr. Andrej Pančur, Neja Blaj Hribar, Ana Cvek, Mihael Ojsteršek, dr. Mojca Šorn
Obdobje trajanja	Od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2027

Slovenska raziskovalna infrastruktura za jezikovne vire in tehnologije (CLARIN.SI)	
Vrsta	nacionalna raziskovalna infrastruktura ESFRI iz Načrta razvoja raziskovalne infrastrukture
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS)
Vodilna organizacija	Institut »Jožef Stefan«
Sodelujoče organizacije	Alpineon, d. o. o., Amebis, d. o. o., Inštitut za novejšo zgodovino, Slovensko društvo za jezikovne tehnologije, Trojina, zavod za uporabno slovenistiko, Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza v Novi Gorici, Univerza na Primorskem, ZRC SAZU
Nacionalni koordinator	dr. Tomaž Erjavec (IJS)
Zastopnik INZ	dr. Darja Fišer

Raziskovalna infrastruktura nudi podporo raziskovalni dejavnosti na Inštitutu za novejšo zgodovino, predvsem pa je servis za nacionalno zgodovinske in podpora nacionalnim znanstvenim zbirkam (DARIAH-SI, SIstory). Hkrati je nosilec nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost (DARIAH-SI, SI-DIH), ki je vključena v mednarodni infrastrukturni projekt ESFRI (DARIAH-EU), ter slovenske raziskovalne infrastrukture za jezikovne vire in tehnologije (CLARIN.SI).

Ključne besede: raziskovalna infrastruktura slovenskega zgodovinopisja, slovenska raziskovalna infrastruktura za umetnost in humanistiko, slovenska raziskovalna infrastruktura za jezikovne vire in tehnologije, razvoj infrastrukture, vzdrževanje infrastrukture, upravljanje infrastrukture, digitalizacija, strukturirani in nestrukturirani podatki, digitalne izdaje, digitalna hramba, TEI XML, založništvo, knjižnična dejavnost, humanistika

Center za računalniško infrastrukturo:

Računalniška infrastruktura je osnova za vse storitve, ki jih opravlja raziskovalna infrastruktura INZ. V letu 2023 so njeni člani svoje dejavnosti izvajali predvsem z uporabo:

- računalniškega omrežja INZ;
- infrastrukturne strojne opreme: 4 strežniki (32 procesorskih jeder, 176 GB RAM, 117 TB diskovnih polj v Raid 6 polju);
- strojne opreme investicijskega projekta (kohezijska sredstva) »Razvoj raziskovalne infrastrukture za mednarodno konkurenčnost slovenskega RRO prostora – RI-SI – DARIAH«: 4 strežniki (256 procesorskih jeder, 1024 GB RAM, 736 TB diskovnih kapacitet);
- strežnik z grafičnimi karticami: 32 jeder, 256 GB RAM, 10 TB, 4 grafične kartice NVIDIA A30;
- računalniško gručo;
- več kot 20 virtualnih strežnikov.

Center za knjižnično in dokumentarno gradivo:

Člani tega centra se ukvarjajo z valorizacijo gradiv:

- Valorizacija gradiv iz inštitutske zbirke za digitalizacijo in objavo na portalu Zgodovina Slovenije – SIstory v skladu z načeli odprtega dostopa in raziskovalnih podatkov FAIR po smernicah Združenja evropskih raziskovalnih knjižnic LIBER:
 - D-fond: zaključek projekta in izdelava digitalnega kataloga, ki zajema 15.172 enot gradiva. Pri tem je bilo:
 - 856 enot izvoženih iz sistema COBISS;
 - 3270 enot prepisanih iz listkovnega kataloga.
 - prirast knjižnega gradiva monografskih in serijskih publikacij: 232 enot (218 naslovov).

- Usposabljanje:
 - osnove obdelave gradiva za bibliografije raziskovalcev, IZUM, 13.–16. november 2023;
 - pridobitev licenc B1 in B2 – kontinuirani in sestavni deli. Ljubljana, NUK; Mari-bor, IZUM;
 - pridobitev licence za delo z dokumentarnim gradivom. Ljubljana, Arhiv Repu-blike Slovenije.

Slika 14: Študenta Matej Vodopivec in Anže Lukman ob zaključku popisa D-fonda

Ljubljana, INZ, 20. april 2023

Foto: Tamara Logar

Center za digitalizacijo:

Člani tega centra se ukvarjajo z digitalizacijo knjižnega, dokumentarnega in arhivskega analognega gradiva:

- skeniranje, obdelava posnetkov itd.: 223.000 strani (2022: 250.500 strani);
- snemanje dogodkov, obdelava in montaža: 150 avdio-video montaž v dolžini 65 ur (2022: 79 avdio-video montaž v dolžini 42 ur).

Center za nestrukturirane podatke:

Člani tega centra se ukvarjajo z datotečnim urejanjem besedilnih, slikovnih in avdio-vizualnih gradiv s področja zgodovinopisja ter dodajanjem opisnih in tehničnih metapodatkov.

V letu 2023 se je delo nanašalo predvsem na gradiva, ki so bila nato objavljena na portalu Zgodovina Slovenije – SIstory: 31. decembra 2021 je bilo v administraciji portala 51.519 inventariziranih enot, 31. decembra 2023 pa 58.150, kar pomeni prirast 6.631 enot. Standardiziranih vpisov je bilo v letu 2023 približno 140.000 (prav toliko kot v letu 2022).

V letu 2023 sta Ana Cvek in Mojca Šorn praksi ob bok postavili strokovno monografijo o vsebinah in njihovem razporejanju na portalu Zgodovina Slovenije – SIstory.

Center za delno strukturirane podatke:

Člani tega centra zbirajo, urejajo in kodirajo delno strukturirane podatke ter skrbijo za dostop do teh podatkov:

- Zbiranje, urejanje in kodiranje delno strukturiranih podatkov:
 - označevanje TEI in postavitev statične spletne strani za projekt *Latinske in nemške kronike na Slovenskem* (<https://github.com/SIstory/LatNemKronike>);
 - označevanje TEI in postavitev statične spletne strani *Doktorati: 100 let* (<https://sistory.github.io/Doktorati-Filozofske-fakultete-100-let/>);
 - dodatno označevanje TEI in nadgradnja spletne strani *Gledališka cenzura in uprizoritve Dramatičnega društva v Ljubljani (1873–1914)* (<https://github.com/sidih/cenzura>);
 - izdelava aplikacije za brskanje po knjižnem gradivu D-fonda (lokalna aplikacija);
 - izdelava aplikacije za brskanje po gradivu ŠKUC (lokalna aplikacija).
- Vzdrževanje in dostop do podatkov.

Center za strukturirane podatke:

Člani tega centra zbirajo, urejajo, analizirajo in vnašajo strukturirane podatke v relacijske podatkovne baze:

- Popisi prebivalstva Slovenije 1830–1931:
 - prepis podatkov za 10.149 oseb;
 - popravek podatkov za 10.076 oseb.
- Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej:
 - ažuriranje baze: stanje na 31. december 2023: 100.015 oseb (31. december 2022: 100.041 oseb);
 - priprava/izpisi osebnih listov/seznamov;
 - analize.

- Zbiranje podatkov o vojaških žrtvah prve svetovne vojne na Slovenskem:
 - število žrtev na dan 31. december 2022: 32.735;
 - število žrtev na dan 31. december 2023: 33.309 (+556 oseb).

Center za digitalne izdaje:

Člani tega centra skrbijo za dodatno kodiranje, urejanje, izdelavo, pretvorbo in objavo elektronskih publikacij in digitalnih znanstvenih izdaj:

- delo s sistemom Open monograph press za Založbo INZ (<https://omp.inz.si/>);
- urejanje e-monografije (epub) in izdelava statične spletne strani Odličanje smrti. Posmrtna maske v slovenskih javnih zbirkah (<http://hdl.handle.net/11686/57086>);
- revija *Prispevki za novejšo zgodovino* (letnik 2023): kodiranje in pretvorba tekstov iz docx v TEI- in HTML-obliko;
- kodiranje TEI in postavitev statične spletne strani Učbeniki za osnovne in nižje srednje šole med letoma 1774 in 1918 (<https://sistory.github.io/ucbeniki/>) v sklopu projekta Šole in imperialne, nacionalne in transnacionalne identifikacije: habsburška monarhija, Jugoslavija in Slovenija (J6-2573);
- kodiranje TEI in postavitev statične spletne strani za publikacijo Vsebine in njihovo razporejanje na portalu Zgodovina Slovenije – Sistory (https://sistory.github.io/Vsebine_Sistory/index.html);
- dodajanje vsebine na spletno stran Raziskovalni kotiček Inštituta za novejšo zgodovino (<https://sistory.github.io/koticek/>) in označevanje TEI za razstave:
 - Industrializacija, urbanizacija in onesnaženost okolja v socialistični Sloveniji, dr. Marta Rendla in dr. Janja Sedlaček (<https://sistory.github.io/koticek/exhibition03.html>);
 - »Zakaj so tako nesrečni?« Slovinci in samomor v šestdesetih letih 20. stoletja, Meta Remec (<https://sistory.github.io/koticek/exhibition04.html>).

Center za založniško dejavnost:

Člani tega centra nudijo podporo založniški dejavnosti (INZ in partnerjev) pri zagotavljanju prostega dostopa do znanstvenih publikacij – Open journal system za uredniške postopke in Open monograph press.

Obiskanost sistemov:

- Open journal system: 3 znanstvene revije in 4145 objav;
- Open monograph press: 2 znanstveni založbi, 142 monografskih publikacij.

Več in podrobneje v nadaljevanju v Poročilu o delu Založbe INZ.

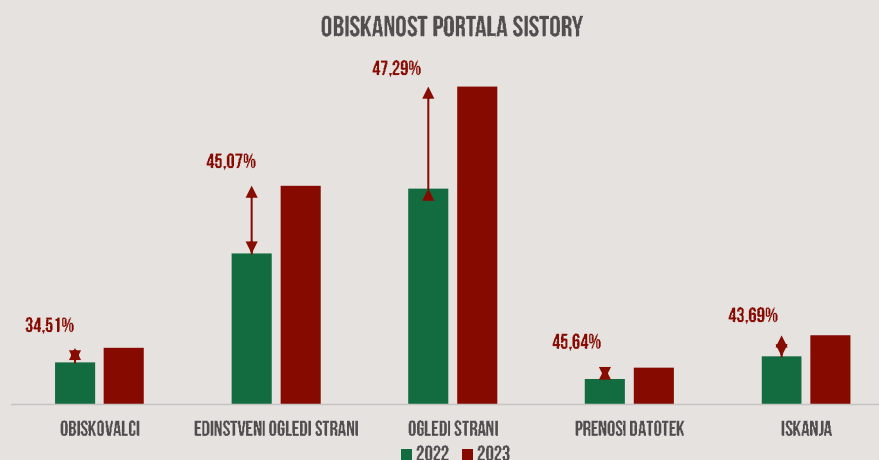
Center za digitalno hrambo in dostop:

Člani tega centra skrbijo za trajnostno hrambo in dostop do raziskovalnih podatkov ter digitalizirane kulturne dediščine.

- Trajnostna hramba raziskovalnih podatkov in digitalizirane kulturne dediščine v sistemu Archivematica.
- Urejanje gradiv za dostop:
 - digitalna knjižnica SIstory;
 - projekt ŠKUC:
 - zaključek projekta in uvoz vseh gradiv v Archivematico;
 - repozitorij SI-DIH (Slovenska digitalna humanistika);
 - GitHub:
 - SIstory (<https://github.com/SIstory>): 41 repozitorijev;
 - SI-DIH (<https://github.com/Sidih>): 17 repozitorijev;
 - DARIAH-SI (<https://github.com/DARIAH-SI>): 12 repozitorijev;
 - skupno 70 repozitorijev GitHub v treh organizacijah (v letu 2022: 66. repozitorijev);
 - GitLab (<https://dihur.si/>).
- Obiskanost sistemov:
 - SIstory: obiskovalci: 65.753; edinstveni ogledi strani: 254.407; ogledi strani: 369.539; prenosi datotek: 42.959; iskanja: 80.365;
 - SIstory Youtube kanal: pridobili 83 novih naročnikov; 17.669 novih ogledov; 119 novih naloganj; 157 novih všečkov; 1019 ur ogledov; skupaj (od novembra 2012 do januarja 2024): 311 naročnikov; 1103 videoposnetki; 105.868 ogledov;
 - SI-DIH: dostopnih 17 repozitorijev, 2178 digitalnih objektov in 15.663 datotek.

Graf 1: Obiskanost portala Zgodovina Slovenije – SIstory v letih 2022 in 2023 (primerjava)

Pripravil: Mihael Ojsteršek

Raziskovalno-razvojni center:

Delo članov tega centra se je delilo na več projektov.

- Projekti:
 - začetek sodelovanj v projektu Podpora pri uvajanju načel odprte znanosti v Sloveniji (SPOZNAJ) iz Načrta za okrevanje in odpornost (NOO), ki ga financira Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije Evropska unija – NextGenerationEU prek nacionalnega Načrta za okrevanje in odpornost:
 - detektiranje in prikaz stanja raziskovalnih podatkov na raziskovalni organizaciji;
 - začetek sodelovanja v dolgoročnem raziskovalno-inovacijskem programu – Načrt za okrevanje in odpornost (NOO), ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS;
 - začetek sodelovanja v projektu PoVejMo:
 - oblikovanje 4138 vprašanj in odgovorov na temo družboslovja in humanistike v povezavi z muzejsko dejavnostjo.
- Nadgradnja portala SIstory:
 - posodobitev administrativnega vmesnika, metapodatkovnih polj, vizualne podobe idr.
- Korpus parlamentarnih razprav Državnega zbora Republike Slovenije SiParl 4.0:
 - razvoj programa za luščenje podatkov (*data scrapping*) Državnega zbora RS (<https://www.dz-rs.si/>) na podlagi knjižnice Python Selenium;
 - pridobljeni podatki sej delovnih teles 8. mandata (SDT8) – seje delovnih teles in kolegij predsednika Državnega zbora RS:
 - razvijanje cevovoda (*pipeline*) za lažje procesiranje parlamentarnih podatkov za gradnjo novih različic korpusa siParl;
 - priprava nove verzije korpusa parlamentarnih razprav Državnega zbora RS SiParl 4.0 (v teku).

Služba za sodelovanje, usposabljanje in promocijo:

- Sodelovanje:
 - z ustanovami in posamezniki, ki hranijo znanstveno in kulturno dediščino;
 - s sorodnimi nacionalnimi infrastrukturami: CLARIN.SI, CESSDA, konzorcij slovenskega superračunalniškega omrežja – SLING.
- Usposabljanje:
 - sodelovanje v visokošolskem pedagoškem procesu:
 - izvedba prakse Bibliotekarstvo in informacijske znanosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani;
 - izvedba prakse Zgodovina Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani;
 - delavnice – organizacija/izvedba:
 - Digitalna humanistika in zgodovinopisje. Ljubljana, INZ, 5. januar 2023;

- Geographic information systems (GIS) for historians: an introduction. Ljubljana, INZ, 20. januar 2023;
- Storitve CLARIN.SI. Ljubljana, NUK, 22. februar 2023;
- Chat GPT. Ljubljana, INZ, 16. junij 2023;
- NCF – CLARIN Strategy days. Ljubljana, INZ, 28.–30. junij 2023;
- Evropska noč raziskovalcev. Ljubljana, INZ, 29. september 2023.

Slika 15: Delavnico Chat GPT je vodil Mihael Ojsteršek.

Ljubljana, INZ, 16. junij 2023

Foto: Sergej Škofljanec

Sliki 16 in 17: Delavnico Živali v izrednih razmerah je vodila Karin Konda Mihačič. Potekala je v sklopu okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa ter je bila del ukrepov MSCA and citizens, usmerjenih v približevanje znanosti in raziskav državljanom Evrope, ki ga pod okriljem ljubljanske univerze koordinira Filozofska fakulteta in je potekala pod sloganom *Humanistika, to si ti!*

Ljubljana, INZ, 29. september 2023

Foto: Tamara Logar

Slike 18-20: Na podlagi treh predstavljenih zgodb, fotografij, risb in izrezkov iz časopisov so udeleženci delavnice Živali v izrednih razmerah izdelali t. i. zin knjižico (INZin).

Ljubljana, INZ, 29. september 2023

Foto: Mojca Šorn

- Predstavitve:
 - Pirman, Alenka (ur.). *Odlivanje smrti. Posmrtni maske v slovenskih javnih zbirkah*. Verzija 1.0. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023. 1 spletni vir.

Slike 21-23: Predstavitev knjige Odlivanje smrti

Zgoraj levo vabilo; na sliki zgoraj desno Alenka Pirman, Andrej Pančur in Mihael Ojsteršek (od desne proti levi); spodaj Jani Pirnat med predstavitvijo svojega prispevka Ljubljana, INZ, 13. oktober 2023

Foto: Sergej Škofljanec

- Družbena omrežja – urejanje:
 - Facebook strani portala Zgodovina Slovenije – SIstory; 2233 (+157) sledilcev, število objav 16, doseg med 56 in 1460;
 - X profil za DARIAH SI – 3 objave in 14 poobjav, 204 (+12) sledilcev;
 - spletne strani INZ, dodajanje dogodkov novic na stran;
 - Facebook strani INZ – 108 objav, 1544 (+108) sledilcev, doseg objav med 40 in 2202;
 - X profil za INZ (ustvarjeno maja 2023) – 46 objav in 43 poobjav, 132 sledilcev.

Služba za mednarodno sodelovanje:

- povezovanje posameznih aktivnosti digitalne humanistike in družboslovja po vsej Evropi, predvsem na podlagi uveljavljenih primerov dobre prakse. Iz tega sodelovanja nastajajo novi znanstveni rezultati, ki jih DARIAH-SI in CLARIN.SI, ki je usmerjen k raziskovalcem s področja računalniškega in korpusnega jezikoslovja ter digitalne humanistike in k posameznikom z drugih raziskovalnih in poslovnih področij, kjer se izdelujejo in uporabljajo jezikovni podatki, s svojimi aktivnostmi ohranjata, do njih ponujata dostop in omogočata njihovo diseminacijo in ponovno uporabo;
- evropski konzorcij digitalnih infrastruktur DARIAH ERIC:
 - GA DARIAH. Ljubljana, INZ, 22.–23. november 2023;
 - CLARIN annual conference proceedings. Leuven, Belgija, 16.–18. oktober 2023;
- CESSDA: na področju pretvorb in dolgotrajne hrambe popisov prebivalstva v skladu z mednarodnimi in slovenskimi statističnimi standardi (Arhiv družboslovnih podatkov);
- The time machine project je evropski projekt za uporabo zgodovinskih velepodatkov (big data), pri katerem sodeluje Inštitut za novejšo zgodovino;
- DIGITAL HUMANITIES CONFERENCE 2023 of the Alliance of digital humanities organizations. Gradec, 10.–14. julij 2023;
- CLARIN Strategy days, Ljubljana, INZ, 29. in 30. junij 2023.

Slika 24: Ekipa INZ je s člani programske skupine DIHUR in raziskovalne infrastrukture DARIAH-SI skupaj s kolegi s FRI UL, FF UL, IJS in CLARIN aktivno sodelovala na konferenci Digitalne humanistike 2023 v avstrijskem Gradcu.

Stojijo (od leve proti desni) Tomaž Erjavec, Nikola Ljubešić, Mihael Ojsteršek, Andrej Pančur, Filip Dobranić, Jakob Lenardič, Matevž Pesek in Darja Fišer; spredaj (od leve proti desni) Bojan Evkoski, Alenka Kavčič, Kristina Pahor de Maiti Tekavčič in Katja Meden.

Gradec, 14. julij 2023

Foto: Ahac Meden

Sliki 25 in 26: Udeleženke in udeleženci CLARIN Strategy days

Ljubljana, INZ, 29. in 30. junij 2023

Foto: Sergej Škofljanec

RAZISKOVALNI PROJEKTI

Etnografija tišin(e)

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J6-50198)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Vodja	dr. Katja Hrobat Virloget
Sodelujoči z INZ	dr. Nina Vodopivec
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2023 do 30. 9. 2026

Projekt bo prevprašal metodološke in interpretativne okvire preučevanja tišine. Ta vprašanja bodo raziskovalke in raziskovalci preučevali z etnografskimi raziskavami skupnosti, katerih kolektivna identiteta temelji na kolektivni tišini (skupnosti, povezane z »istrskim eksodusom«, manjšinske narodnostne skupnosti, tekstilne industrijske delavke, ameriški staroselci, politično zatirane skupine). Cilj projekta je razumeti raznovrstne tišine in raziskati metodologije za njihove raziskave in interpretacije.

Prva faza projekta se osredinja na metodologijo. Z etnografijo tišine želijo sodelujoči razumeti, kako zaznati, analizirati in raziskati tišino v etnologiji, kako razumeti vrste tišine, sporočilo, ki ga prenaša, in njeno vlogo v individualnem in družbenem kontekstu. Druga faza se osredinja na reprezentacije tišine. Temelji na preučevanju učinkov artikulacije tišine z namenom, da bi razumeli mehanizme, s katerimi je mogoče artikulirati tišino, ter učinke ali posledice, ki jih ima artikulacija tišine za posameznike in skupine. Končni cilj je zgraditi osnovo za primerjalno etnografijo tišine. Novost projekta je ponuditi etnografska metodološka orodja za razumevanje in interpretacijo heterogenosti tišin(e). Družbeni pomen projekta je dati glas utišanim skupinam, pri čemer bo mogoče opazovati učinke takšnih prizadevanj.

Projektna skupina se je v letu 2023 posvetila študiju vloge in pomena tišine pri raziskovanju izkušenj deindustrializacije in postindustrializma (sodobne preoblikovane politične realnosti) ter tudi različnim oblikam odzivanja nanj. Inštitutska raziskovalka se je osredinila na raziskovanje industrijske dediščine: politik, praks, tišine, prevpraševanja reprezentacij deindustrializacije, industrijske dediščine, politik spomina predvsem skozi dimenzijo razreda.

Finančna omrežja v senci ekonomskega nacionalizma: primerjalna študija teritorija Slovenije in Vojvodine od 1867 do 1929

Vrsta	temeljni podoktorski raziskovalni projekt (Z6-50192)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja	dr. Nataša Henig Mišič
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2023 do 30. 9. 2025

Projekt obravnava dinamiko vzpostavljanja finančnih mrež in razvoja finančnih institucij v luči ekonomskega nacionalizma v srednji in jugovzhodni Evropi. V ospredju so ozemlja, ki so sprva pripadala Avstro-Ogrski, po prvi svetovni vojni so se znašla v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev (Kraljevina SHS), danes pa pripadajo republiki Sloveniji in Srbiji.

Raziskovalka proučuje dinamiko ustanavljanja finančnega omrežja ter gospodarske in narodnopolitične učinke na slovenskem ozemlju, ki je pripadalo avstrijskemu delu monarhije, in v Vojvodini, ki je bila del ogrske polovice države. Ti dve obrobni območji sta po letu 1918 postali vodilni gospodarski regiji v novi Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Raziskovalka je projekt razdelila na dva dela. V prvem se osredinja na vprašanja vzpostavitve finančnih omrežij, dinamiko in procese njihovega razvoja; drugi del raziskave pa predstavlja prikaz in analizo razvoja ekonomskega nacionalizma, ki je pomembno vplival na gospodarski razvoj in politiko. Leto 2023 je raziskovalka namenila zbiranju arhivskega gradiva in tiskanih virov doma in v tujini.

Sistemi skrbi in izobraževanja otrok s senzornimi ovirami v prvi in drugi jugoslovanski državi

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J6-50189)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Sodelujoče organizacije	Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo
Vodja	dr. Jelena Seferović
Sodelujoči z INZ	dr. Dunja Dobaja, dr. Marta Rendla, dr. Janja Sedlaček, dr. Mojca Šorn
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2023 do 30. 9. 2026

Raziskovalni projekt, ki se ukvarja z zgodovino obravnavanja otrok s senzornimi ovirami – s poudarkom na otrocih z ovirami sluha in vida – na prostoru nekdanje Jugoslavije, je pionirski, saj se v optiki študij hendikepa (*disability studies*) na problem osredotoča interdisciplinarno. Zajema celotno območje nekdanje socialistične Jugoslavije in obravnava sisteme skrbi za otroke s senzornimi ovirami

in njihovo izobraževanje z zgodovinske, sociološke in antropološke perspektive ter ob tem zavestno izpušča medicinske in rehabilitacijske diskurze, ki so na tem področju še danes prevladujoči.

Raziskovalke so izbrale dve zgodovinski obdobji: a) obdobje od konca prve svetovne vojne, ko se po razpadu avstro-ogrske monarhije oblikuje skupna jugoslovanska država in nastane kontinuiran sistem skrbi za otroke s senzornimi ovirami in njihovo izobraževanje (1919–1940); b) obdobje Socialistične federativne republike Jugoslavije, kjer je bila skrb za otroke s senzornimi ovirami zgled modernizacije državnega socialnega skrbstva in specialnega šolanja za otroke z ovirami (1945–1991). Časovno projekt izpušča obdobje druge svetovne vojne, ko je bil sistem skrbi za otroke z ovirami in njihovo izobraževanje pogosto zaustavljen zaradi vojnih dogodkov in kjer bi posebno obravnavo zahteval okupatorjev odnos do otrok z ovirami.

V obeh zgodovinskih obdobjih sta sistema socialnega skrbstva in izobraževanja za otroke s senzornimi ovirami uporabljala dva ključna koncepta – prostorsko in socialno segregacijo otrok (v azile, hiralnice in kasneje v posebne zavode) in integracijo (postopno zavedanje pomena socialnega vključevanja na področju socialnega varstva in izobraževanja). Oba idejna sistema sta pogosto prehajala drug v drugega in predstavljala predhodnico današnjemu konceptu človekovih pravic ljudi z ovirami, ki temeljijo na Konvenciji Združenih narodov o pravicah oseb z ovirami (United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities), ki jo je Slovenija podpisala in ratificirala leta 2008. Zanja je značilen premik h konceptu neodvisnega življenja (*independent living*), inkluzivnega izobraževanja in individualizirane podpore za običajno življenje skupaj z osebno asistenco.

Raziskovalke so v letu 2023 začele zbirati gradivo za študijo o obravnavi otrok s senzornimi ovirami na prostoru nekdanje Jugoslavije. Pri tem so se osredinile predvsem na sisteme socialnega skrbstva in izobraževanja z zgodovinskega, sociološkega in antropološkega vidika.

Biti evropski in protikolonialen: utopični realizem jugoslovanskega neuvrščenega internacionalizma

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J6-50187)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Znanstveno-raziskovalno središče Koper
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Slovenski etnografski muzej Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta Ljubljana
Vodja	dr. Jure Ramšak
Sodelujoči z INZ	dr. Aleš Gabrič
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2023 do 30. 9. 2026

Projekt naslavlja »globalno« Jugoslavijo – edino večjo evropsko članico gibanja neuvrščenih – kot osupljivo stikališče političnih, ekonomskih in kulturnih idej ter praks, značilnih za industrializirani svetovni Sever in postkolonialni svetovni Jug od konca petdesetih do konca osemdesetih let 20. stoletja. S študijami primerov, ki zajemajo delovanje jugoslovanskih akterjev in posameznih projektov tako na političnem kot primarno nepolitičnem področju, članice in člani projektne skupine ponujajo makro- in mikrov pogled v večsmerni proces kroženja idej, strategij, znanj, kultur, praks in vrednot, ki se je razvijal znotraj gibanja neuvrščenih. Z multidisciplinarnim, zgodovinsko-antropološko-politološkim preučevanjem izkušenj gospodarstvenikov, študentov, kulturnikov in političnih mislecev na eni strani sledimo imaginarijem neuvrščenega zavezništva, ki so ga soustvarjali ti akterji, na drugi pa njihovi doživeti izkušnji na svetovnem Jugu in v stiku z njim, skupaj z mnogimi protislovji.

Na podlagi arhivskih virov in ustne zgodovine prikazujejo izpogajano razmerje med posameznimi komponentami jugoslovanskega internacionalizma, na podlagi terenskih raziskav pa njegovo recepcijo z vidika partnerjev v neuvrščenih državah. Ker je bilo prav to kritičen preizkus deklariranega partnerstva v praksi, zlasti pri razvojnem sodelovanju, nam preučevanje konkretnih projektov v afriških državah in sledenje izkušnjam posameznih akterjev na obeh straneh omogočata enega izmed prvih epistemoloških vpogledov v ambiciozen program gibanja neuvrščenih, t. i. kolektivno naslonitev na lastne sile. Prav tako izvirni so njihovi vpogledi v spreminjajoče se interakcije med domačo politiko, družbo in kulturo na eni strani ter mednarodne zaveze neuvrščenim partnerjem na drugi, kar preučujejo na primerih izobraževalnih in kulturnih izmenjav.

Prilagodljiva obdelava naravnega jezika s pomočjo velikih jezikovnih modelov (PoVeJMo)

Vrsta	dolgoročni raziskovalno-inovacijski (RRI) program, Načrt za okrevanje in odpornost (NOO)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in informatiko
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Semantika d. o. o., XLAB d. o. o., VITASIS d. o. o., BETTER d. o. o., Špica International d. o. o.
Vodja	dr. Simon Krek
Sodelujoči z INZ	dr. Andrej Pančur, dr. Darja Fišer, dr. Mojca Šorn, Ana Cvek, Mihael Ojsteršek, Jure Skubic
Obdobje trajanja	Od 1. 9. 2023 do 30. 6. 2026

Ključni cilj dolgoročnega raziskovalno-inovacijskega (RRI) programa Prilagodljiva obdelava naravnega jezika s pomočjo velikih jezikovnih modelov (PoVeJMo) je razvoj velikih jezikovnih modelov, ki vplivajo na skoraj celotno področje umetne inteligence in strojnega učenja, pomemben vpliv pa imajo tudi na številna druga

področja in vso družbo. Veliki generativni jezikovni modeli in njihova prilagoditev za sledenje ukazom in dialoško komunikacijo bodo zagotovili tudi temeljno infrastrukturo za aplikacije umetne inteligence v slovenskem jeziku. Projektna skupina iz INZ v konzorciju deluje v okviru raziskovalno-razvojnega projekta Veliki jezikovni modeli za napredno domensko-specifično digitalizacijo (VeMo-Digi). INZ s projektom VeMo-Digi deluje kot ključni partner za definicijo zahtev projekta. V sodelovanju s podjetjem SEMANTIKA prispeva k razvoju napredne muzejske aplikacije. V prvem letu delovanja je bila dejavnost ekipe INZ usmerjena v doseg cilja C3.1 in rezultata D3.1: postavitev in popolnjevanja ukazne oziroma dialoške množice, ki jo sestavljajo tematike s področja humanistike in družboslovja s poudarkom na muzejih, muzealstvu, muzejski dejavnosti, muzejskih vsebinah in predmetih. Sledi se načrtu izdelave učne množice z vsaj 10.000 primeri s področja humanistike in družboslovja.

Analysis of and responses to extremist narratives (ARENAS)

Vrsta	mednarodni raziskovalni projekt Obzorja Evropa, HORIZON-CL2-2022-DEMOCRACY-01 (ID-101094731)
Financer	European research executive agency (REA)
Vodilna organizacija	CY Cergy Paris université
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Universitat autònoma de Barcelona, Helsingin Yliopisto, Centre national de la recherche scientifique (CNRS), Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf, Università degli studi di Genova, University of Cyprus, Radosas idejas / Society creative ideas, Momentum marketing services, WOM Società a responsabilità limitata
Vodja	dr. Julien Longhi
Sodelujoči z INZ	dr. Jure Gašparič, dr. Darja Fišer, dr. Tjaša Konovšek, Isidora Grubački, Kristina Pahor de Maiti Tekavčič
Obdobje trajanja	Od 1. 5. 2023 do 30. 4. 2027

Konzorcij ARENAS se osredotoča na ekstremistične narative, ki odražajo zapleteno presečišče prostorskega in časovnega konteksta, v katerem se te pripovedi oblikujejo, razširjajo in reproducirajo. Zanje je značilno, da se zanašajo na čustva, še posebej pomembno je prikrito ali jasno izraženo nasilje: taki skrajni pogledi se običajno razširijo v zgodovinskih obdobjih, za katera so značilni družbeni pretresi, in predstavljajo alternativno resničnost ter spodbujajo negativna čustva in vedenjske vzorce, ki so v nasprotju s pluralističnim, demokratičnim razumevanjem družbenega ustroja. V družbenih medijih in po povezavah med družbenimi in »tradicionalnimi« mediji se ekstremistični narativi naturalizirajo in vplivajo na prevladujoče načine razpravljanja o fokusnih tematikah.

Projekt ARENAS osvetljuje posledice ekstremističnih narativov z analizo diskurzni in zgodovinskih značilnosti teh pripovedi, opredelitvijo ukrepov za opolnomočenje posameznikov in skupin, na katere ekstremistični narativi vplivajo, ter zagotavljanjem izobraževalnih in institucionalnih predlogov in priporočil za odzivanje in predvidevanje prihodnjih izzivov, povezanih z oblikovanjem in reproduciranjem ekstremističnih narativov.

INZ je kot projektni partner vključen v pet od sedmih delovnih sklopov – v upravljanje projekta (WP1), opredelitev in zaznavo ekstremističnih narativov (WP2), krogotok ekstremističnih narativov (WP3), etične vidike (WP6) in diseminacijo rezultatov (WP7).

V WP3 ekipa INZ vodi tudi eno od nalog, ki se ukvarja s krogotokom ekstremističnih narativov v političnem diskurzu.

Pregled dela po sklopih, pri katerih so v letu 2023 sodelovali raziskovalke in raziskovalec z INZ:

- WP1: uvodni sestanek cele ekipe, polletni sestanek upravnega odbora, sodelovanje pri pripravi dokumenta *Data management plan* (DMP), finančno vodenje projekta in poročanje;
- WP2: redni sestanki, idejna zasnova korpusa podatkov z družbenih omrežij (v sodelovanju z WP3); nabor relevantnih začetnih virov za zajem podatkov z družbenih omrežij, sodelovanje v skupini za pripravo metapodatkovne sheme pod vodstvom WP3; zbiranje metapodatkov, udeležba/predstavitev na konferenci v organizaciji partnerja projekta ARENAS UDUS *Methodological approaches to narratives in extremist discourses*, ki je potekala novembra v Düsseldorfu, testiranje in predlogi izboljšav za projekt razvitega okolja za analizo podatkov, pridobivanje mnenj NVO glede definicije narativov;
- WP3: redni sestanki, idejna zasnova korpusa in nabor začetnih virov (v sodelovanju z WP2), oblikovanje metapodatkovne sheme in zbiranje metapodatkov (v sodelovanju z WP2), udeležba na delovnem srečanju in konferenci v organizaciji partnerja projekta ARENAS UAB *Inside extremist narratives*; pridobivanje mnenj NVO glede definicije narativov;
- WP6: sodelovanje pri pripravi dokumenta *Ethical white book*;
- WP7: objava novic o aktivnostih v projektu, sodelovanje pri pripravi dokumenta *Plan for communications*.

Konzorcij projektnih pisarn za krepitev odličnosti, interdisciplinarnosti in mednarodne vpetosti slovenskega raziskovalnega prostora (5 x PRO)

Vrsta	Načrt za okrevanje in odpornost (N00)
Financer	Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije
Vodilna organizacija	Kemijski inštitut
Sodelujoče organizacije	Nacionalni inštitut za biologijo, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za kovinske materiale in tehnologije, Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja	dr. Barbara Tišler
Sodelujoči z INZ	Patricija Manfreda
Obdobje trajanja	Od 20. 4. 2023 do 30. 6. 2026

Konzorcij petih javnih zavodov je na javnem razpisu »Aktivnosti krepitev projektnih pisarn javnih raziskovalnih organizacij« uspešno pridobil projekt 5 x PRO. Cilj projekta je dvig znanja, kompetenc in izboljšano sodelovanje med projektnimi sodelavci v konzorcij 5 x PRO vključenih JRO, raziskovalci ter ključnimi deležniki (končnimi uporabniki, odločevalci, razvojnimi agencijami).

V letu 2023 so partnerji poleg uvodnega sestanka konzorcija 5 x PRO v okviru dogodka *Peer to peer mentorstvo: specializirane delavnice in predstavitve z zunanjimi izvajalci* z nacionalno kontaktno točko soorganizirali delavnico MSCA s prijaviteljem in njegovo mentorico.

Slika 27: Sestanek konzorcija projektnih pisarn za krepitev odličnosti, interdisciplinarnosti in mednarodne vpetosti slovenskega raziskovalnega prostora je vodila Patricija Manfreda (sedi levo povsem spredaj).

Ljubljana, INZ, 23. maj 2023

Foto: Sergej Škofljanec

Poseben poudarek je bil namenjen cilju vzpostavitve projektnih pisarn, kjer so bili sistematično raziskovani in preizkušani različni modeli organizacije projektnih pisarn ter njihovo usklajevanje z drugimi podpornimi službami in raziskovalci. S sodelovanjem na različnih izobraževalnih dogodkih (približno 30) se je poskušal pridobiti širok spekter znanj in kompetenc s področja evropskega raziskovalnega financiranja ter upravljanja projektov. Udeležba na webinarjih o odprti znanosti, enakosti spolov in finančnem upravljanju projektov je dopolnila razumevanje ključnih vidikov teh področij.

S poglobljeno analizo obstoječih prijav so bile sistematično proučene vsebine posameznih ocenjevalnih kriterijev ter identificirani ključni elementi, ki bi lahko raziskovalcem koristili pri oblikovanju novih projektnih prijav.

Podpora pri uvajanju načel odprte znanosti v Sloveniji (SPOZNAJ)

Vrsta	Načrt za okrevanje in odpornost (NOO)
Financer	Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije Evropska unija – NextGenerationEU prek nacionalnega Načrta za okrevanje in odpornost
Vodilna organizacija	Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani
Sodelujoče organizacije	Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu, Geološki zavod Slovenije, Gozdarski inštitut Slovenije, Inštitut »Jožef Stefan«, Inštitut za hidravlične raziskave, Inštitut za narodnostna vprašanja, Inštitut za novejšo zgodovino, Kemijski inštitut, Kmetijski inštitut Slovenije, Nacionalni inštitut za biologijo, Pedagoški inštitut, Rudolfovo – znanstveno in tehnološko središče Novo mesto, Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Zavod za gradbeništvo Slovenije, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Znanstveno in inovacijsko središče Pomurje
Vodja	Miro Pušnik
Sodelujoči z INZ	dr. Andrej Pančur, dr. Mojca Šorn, Ana Cvek, Mihael Ojsteršek
Obdobje trajanja	Od 1. 4. 2023 do 30. 6. 2026

Projekt se umešča v širše evropsko dogajanje na področju razvoja odprte znanosti. Evropska unija je namreč odprto znanost opredelila kot enega ključnih ukrepov Pakta za raziskave in inovacije v obdobju 2022–2024 ter jo tudi uzakonila s prenovljeno Direktivo (EU) 2019/1024 Evropskega parlamenta in Sveta, sprejeto 20. junija 2019, o odprtih podatkih in ponovni uporabi informacij javnega sektorja. Slovenija se je novim evropskim smernicam prilagodila s sprejemom Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti leta 2021, Resolucije o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030 leta 2022 ter Uredbe o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti in Akcijskega načrta za odprto znanost leta 2023. S temi pravnimi akti je izvajalce znanstvenoraziskovalne dejavnosti zavezala k zagotavljanju odprtega dostopa do

rezultatov raziskav, odgovornemu vrednotenju raziskovalnega dela in vključevanju občanov v raziskovanje.

Partnerji projekta skrbijo za ozaveščanje in izobraževanje s področja odprte znanosti, pripravljajo izobraževalna gradiva, vzpostavljajo podporne strukture ter skrbijo za prilagoditve mehanizmov delovanja konzorcijskih partnerjev v skladu z načeli odprte znanosti. Poleg konzorcijskih partnerjev projekt naslavlja druge pomembne deležnike v znanstvenoraziskovalni dejavnosti, tj. zasebne raziskovalne in visokošolske organizacije, zasebne raziskovalce, javne agencije (ARIS, NAKVIS), druge javne zavode (npr. Arnes, knjižnice), poslovne subjekte in druge zainteresirane javnosti.

Do zaključka projekta bo konzorcij izvedel najmanj 30 javnih predavanj o aktualnih temah s področja odprte znanosti ter štiri nacionalne dogodke z mednarodno udeležbo. Definiral bo profile podpornih strokovnjakov za področje odprte znanosti in ravnanja z raziskovalnimi podatki ter izdelal katalog njihovih kompetenc. Izvedel bo serijo specialističnih izobraževanj za začetne strokovnjake te vrste pri konzorcijskih partnerjih in na drugih zainteresiranih institucijah ter vzpostavil podporne strukture ob začetku njihovega delovanja. Pripravil bo izobraževalno gradivo za delovanje po načelih odprte znanosti s poudarkom na ravnanju z raziskovalnimi podatki v spletni in tiskani obliki. Ovrednotil bo obstoječe akte in procese pri konzorcijskih partnerjih, izdelal predloge za formalne podlage delovanja po načelih odprte znanosti ter izvedel pilotne prilagoditve. Zavedanje o pomenu odprte znanosti bo v čim večji meri razširil tudi v strokovni in splošni javnosti.

Diskurzi in prakse vmesnosti v regiji Alpe Jadran: Celovec, Ljubljana, Trst 1815-1914

Vrsta	bilateralni raziskovalni projekt (N6-0294 [B])
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (Slovenija), Alpen-Adria Universität Klagenfurt (Avstrija)
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja	dr. Jurij Fikfak
Sodelujoči z INZ	dr. Nataša Henig Mišičič, dr. Žarko Lazarevič
Obdobje trajanja	Od 1. 4. 2023 do 31. 3. 2026

Projekt temelji na hipotezi, da proces nacionalizacije v alpsko-jadranskem prostoru ni bil linearni postopek in da nacionalna pripadnost ni bila vedno jasna, temveč so se lahko oblikovale različne oblike vmesnih praks, ki zanikajo idejo etnično homogene nacionalne države. V ospredju raziskave so predvsem Celovec, Ljubljana in Trst kot pomembni kulturni, gospodarski in političnoupравни centri. Sodelavci projekta na primeru treh mest iščejo in analizirajo diskurze in prakse vmesnih identitet, ki se kažejo predvsem v diskurzih tedanje etnografije, v

političnih, gospodarskih in kulturnih združenjih ter skozi primere posameznikov in posameznih družin. Relevantnost raziskave je analiza procesa nacionalizacije s perspektive njenih prelomov, težav in notranjih protislovij.

Leta 2023 so člani raziskovalnega projekta na sestankih v Celovcu in Ljubljani določili okvire raziskave, izbrali individualne raziskovalne tematike ter v arhivih in knjižnicah pričeli zbirati gradivo.

CLARIN Resource families 2023

Vrsta	mednarodni infrastrukturni projekt
Financer	CLARIN ERIC
Vodilna organizacija	CLARIN ERIC
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino
Sodelujoči z INZ	dr. Jakob Lenardič, Kristina Pahor de Maiti Tekavčič
Obdobje trajanja	Od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023

Namen iniciative CLARIN Resource families je kuracija metapodatkov jezikovnih korpusov in jezikovnih tehnologij (npr. orodij, modelov) na evropski ravni ter podpora raziskovalne skupnosti, ki se s temi viri in tehnologijami ukvarja oziroma jih uporablja pri znanstvenem delu. V ta namen sodelujoča pripravljata strokovne prispevke (npr. smernice za opise jezikovnih virov) in znanstvene članke (primerjalna analiza pristopov do opisa metapodatkov), občasno pa organizirata tudi spletne delavnice.

Leta 2023 je bila spletna stran CLARIN Resource families razširjena z dvema novima pregledoma jezikovnih virov – *Oral history corpora* in *Corpus query tools*. Zadnja družina virov predstavlja korpuse digitaliziranih intervjujev z ženskami, ki so preživele ujetništvo v koncentracijskem taborišču Ravensbrück. Ta družina virov je bila predstavljena na konferenci DARIAH Annual CLARIN ERIC (Jakob Lenardič idr. 2023: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7990536>). Pregled *Corpus query tools* ponuja prikaz 40 konkordančnikov, ki jih gosti CLARIN in so dostopni prek spletnega brskalnika ali ustrezajo programski opremi, ki jo je mogoče prenesti.

Projekt je bil uspešen tudi pri reševanju težav z metapodatki obstoječih družin virov in orodij. Težave z metapodatki so zbrane na GitHubu in zadevajo manjkajoče podatke o licenci, formate pripisov ali velikost. Poleg tega so bili obstoječi pregledi, kot so zgodovinski korpusi, prenovljeni s podrobnejšimi in uporabniku prijaznejšimi opisi ter razširjeni z viri in orodji, ki so bili leta 2023 deponirani v repozitorije CLARIN.

V letu 2023 sta sodelujoča začela raziskovati, kako viri, shranjeni v repozitorijih CLARIN, izkoriščajo komponente CMDI za dokumentiranje metapodatkov. O tej temi je Jakob Lenardič napisal prispevek z naslovom »Documenting corpus annotation in CMDI: State of affairs«, ki je bil objavljen v zborniku konference CLARIN 2023 (<https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/bib/169437187>). Na podlagi te raziskave je bila pripravljena revidirana različica »CLARIN Qualitative depositing recommendations« (<https://office.clarin.eu/v/CE-2022-2138-qualitative-depositing-recommendations.pdf>). Ta revidirana priporočila so bila skrbnikom repozitorija CLARIN predstavljena na delavnici, ki so jo sodelujoča z INZ in Alexander König organizirali 8. novembra 2023 (<https://www.clarin.eu/event/2023/clarin-resource-families-discussion-forum>).

Družbeni spol in intelektualna zgodovina v srbskem in slovenskem periodičnem tisku 20. stoletja

Vrsta	bilateralni raziskovalni projekt (BI-RS/23-25-012)
Financer	Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS
Sodelujoči organizaciji	Inštitut za novejšo zgodovino in Filološka fakulteta Univerze v Beogradu, Srbija
Vodji	dr. Maja Lukanc in dr. Ana Kolarič
Obdobje trajanja	Od 1. 7. 2023 do 30. 6. 2025

Projekt se osredotoča na analizo razmerja med družbenim spolom kot kulturno in družbeno konstruiranim pojavom ter intelektualno zgodovino v srbskem in slovenskem periodičnem tisku 20. stoletja. Dosedanje zgodovinopisje je vključenosti žensk v intelektualne tokove posvetilo malo pozornosti, saj patriarhalni družbenopolitični kontekst obeh jugoslovanskih držav pogosto ni omogočal formalnega in institucionalnega priznanja njihovega znanja ter prispevkov. Projekt se bo zato osredinil na dve temeljni vprašanji: Ali in kako se naše razumevanje intelektualne zgodovine spremeni, ko analiziramo bodisi besedila, ki so jih napisale ženske, bodisi besedila o ženskah in odnosih med spoloma? Kakšne so podobnosti in razlike v odnosu do vprašanj družbenega spola in intelektualne zgodovine v srbskem in slovenskem periodičnem tisku, ki je izhajal na področju nekdanjih skupnih držav? Interdisciplinarno zasnovana skupina zgodovinarok in literarnih teoretičark bo s pomočjo diskurzivne, kontekstualne in interpretativne analize slovenskega in srbskega periodičnega tiska primerjalno osvetlila vprašanja oblikovanja nacionalnih identitet in odnosa do države s perspektive družbenega spola, obravnavala legitimacijo razmerij moči med spoloma v različnih zgodovinskih in ideoloških kontekstih, preučila vpliv tujih, zlasti angloameriških feminizmov v jugoslovanskem kontekstu ter raziskala razmerje med družbenim spolom in pacifizmom. Z osredinjenjem ženske intelektualne misli kot subjekta zgodovinskega preučevanja bo projekt prispeval k spremembi raziskovalne paradigme od zgodovine izobraženih žensk k ženski intelektualni zgodovini.

Materinstvo in reproduktivna politika v 19. in 20. stoletju

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt [J6-4602]
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Vodja	dr. Ana Cergol Paradiž
Sodelujoči z INZ	dr. Meta Remec
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2022 do 30. 9. 2025

Projekt v zgodovinski perspektivi naslavlja tematiko materinstva in analizira razvoj različnih, med seboj tesno prepletenih in prekrivajočih se vsebin, ki jih je mogoče umestiti v polje koncepta reproduktivne politike. S pogledom na obdobje od začetka 19. do konca 20. stoletja, ki na tem področju beleži revolucionarne spremembe, celostno naslavlja predvsem tematike materinstva (a), abortusa (b), kontracepcije (c), evgenike (d) in neplodnosti (e).

Geografsko se osredotoča na ozemlje današnje Slovenije, vendar navedene fenomene obravnava tudi v transnacionalni perspektivi. Z analizo institucionalnega razvoja, spreminjajoče se zakonodaje, diskurza in družbenih norm ter kulturne reprezentacije v povezavi z reproduktivnimi vprašanji in materinstvom na eni strani ter zasebnih strategij reproduktivnih praks posameznikov in posameznic na drugi osvetljuje javne in zasebne vidike reproduktivnih problematik. Ob zavedanju, da so reproduktivne izkušnje že v sinhroničnem prerezu večplastne in izrazito odvisne od družbenega, generacijskega, etničnega, rasnega, razrednega in verskega ozadja ter spolne usmerjenosti in identitete posameznic in posameznikov, upošteva tudi intersekcionalni pristop.

Raziskovalka z INZ je v letu 2023 pregledovala in zbirala strokovno in znanstveno literaturo o problematiki padca rodnosti ter spremenjene vloge moškega in očeta v družini, zlasti med prvo svetovno vojno in po njej.

Vsakdanje življenje in življenjski potek starih ljudi, ki živijo v revščini

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J5-4587)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Mirovni inštitut, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede
Vodja	dr. Vesna Leskošek
Sodelujoči z INZ	dr. Dunja Dobaja, dr. Žarko Lazarevič
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2022 do 30. 9. 2025

Projekt obravnava revščino starih ljudi, ki je v Sloveniji in v državah EU pereč problem; podatki kažejo, da revščina s starostjo narašča, kaže pa se tudi visok razkorak v revščini med moškimi in ženskami. Sodelujoče zanima, kako ureditev slovenske socialne države od konca druge svetovne vojne dalje opredeljuje, standardizira in uveljavlja norme, ki vplivajo na potek življenja starih ljudi, in kako to učinkuje na odločitve, ki jih sprejemajo v življenju. Pomen raziskave je v konceptualizaciji revščine v starosti kot akumulaciji strukturnih neenakosti. Ker je pomembno prepoznati, da stari ljudje niso enovita skupina, raziskovalci pri delu upoštevajo perspektivo presečnosti, da bi razumeli posebni položaj tradicionalno deprivilegiranih skupin, kot so etnične manjšine, migranti, fizično ali intelektualno ovirani ljudje in druge skupine. Kompleksnost izvorov neenakosti, ki se manifestirajo v revščini, je med drugim tudi rezultat zgodovinskega razvoja in jih ne moremo razložiti zgolj v okviru trenutnih razmer, zato je pri preučevanju revščine pomembno raziskovanje življenjskega poteka. Ker se ukrepi države, ki naslavlja jo revščino, pogosto oblikujejo brez upoštevanja kompleksnosti problema, ki ga želijo urediti, je fenomen revščine starejših ljudi treba preučevati z upoštevanjem vplivov na strukturni ravni, na ravni kulturnih vzorcev in ravni javnih politik v daljšem časovnem obdobju. S proučevanjem procesov in dogodkov v življenju starih ljudi, ki so vplivali na njihov socialni položaj, bodo poudarjeni ključni dejavniki, na katere se je treba ozirati pri načrtovanju ukrepov, normativnih določb in politik zmanjšanja revščine. Raziskovalca z INZ sta v prvi fazi projekta poskrbela za prepoznavo družbene percepcije revščine in starosti po drugi svetovni vojni, za postavitev demografske strukture ter lociranje geografske in slojne revščine glede na uradne definicije. Ob tem so nastale delovne študije o socialnem zavarovanju kmetov, davčni politiki, delovnopravni in pokojninski zakonodaji.

Možnosti in omejitve mednarodnega prijateljstva: poljsko-jugoslovanski odnosi med letoma 1956 in 1968

Vrsta	temeljni podoktorski raziskovalni projekt (Z6-4605)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja	dr. Maja Lukanc
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2022 do 30. 9. 2024

Pogled na povojno poljsko in jugoslovansko časopisje razkrije, da je bilo prijateljstvo ena od najpogostejše uporabljenih besed za opisovanje odnosov med Poljsko in Jugoslavijo. Projekt prijateljskega diskurza ne odpravi kot običajnega dela politične in diplomatske latovščine, ampak koncept prijateljstva v mednarodnih odnosih uporabi kot smiseln interpretativni okvir za preučevanje poljsko-jugoslovanskih odnosov med letoma 1956 in 1968. Na podlagi konceptualnega okvira mednarodnega prijateljstva, ki so ga začrtali teoretiki mednarodnih odnosov, raziskuje, kako so kolektivne identitete, zaupanje in čustva vplivali na strateške in materialne interese v poljsko-jugoslovanskih odnosih in kako na vedenje, interakcije in odločevalske procese političnih elit ter 'običajnih' ljudi.

Raziskovalka je leta 2023 arhivsko raziskavo opravljala v Varšavi in Beogradu. Posamezne študije primerov projekta je predstavila na treh konferencah. Vse študije primerov naslavljajo pomen osebnih in institucionalnih vezi kot vira stabilnosti, poznavanja in s tem prijateljstva v meddržavnih odnosih. Izhajajo iz predpostavke, da so Poljaki in Jugoslovani v bilateralne odnose na vseh ravneh vlagali kot državljani z agendo in tako pripomogli k sooblikovanju meddržavnega prijateljstva in s tem ideje socialističnega sveta. Uporaba pristopa »od zgoraj navzdol« in »od spodaj navzgor« omogoča analizo motivacij in delovanja različnih akterjev ter preučevanje njihovega vpliva na oblikovanje, ohranjanje in razpad prijateljskih vezi. Te projekt identificira s pomočjo prijateljskih praks, med katere spadajo simbolična in komemorativna dejanja, privilegiran dostop do informacij, visoka toleranca do slabih novic, dejanja solidarnosti in prijateljski diskurz.

Glagolska vezljivost v slovenščini: skladnja, pomenoslovje in raba

Vrsta	podoktorski projekt (Z6-4616)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja	dr. Jakob Lenardič
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2022 do 30. 9. 2024

Projekt je namenjen preučevanju pomensko-skladenjskih lastnosti določenih premen v glagolskem načinu v slovenščini. Pokazal je, da izključno skladienjska

obravnavo vezljivosti nudi natančnejši model glagolskih struktur kot dosedanja leksikalistični pristopi v slovenskem jezikoslovju. Raziskovalec je pri svojem delu natančno zaobjel lastnosti jezika, izpričane v dejanski rabi, in prispeval k boljšemu razumevanju kognitivnih procesov, na katerih temelji pomensko-skladenjska izgradnja slovenskih slovničnih struktur.

Raziskovalec z INZ je pri delu uporabil mešane metode, ki združujejo obsežno korpusno raziskavo s skrbno nadzorovanimi eksperimentalnimi preveritvami slovnične ustreznosti, ki bodo izvedene na podlagi korpusnih podatkov. Splošna empirična predpostavka v generativnem jezikoslovju je, da korpusni podatki vsebujejo preveč šuma, da bi se lahko uporabljali za raziskavo manj pogostih jezikovnih vzorcev, ki so sicer ključni za nadaljnji razvoj skladenjske teorije; hkrati pa so jezikovni korpusi neprecenljivi viri za redke jezikovne podatke, saj so prav korpusni podatki tisti, ki razkrijejo podrobne lastnosti vidskega sistema in udeleženskih vlog v slovenščini ter pokažejo, kako ta sistema medsebojno delujeta.

Spremenljiva diskurzivna semantika v reprezentacijah EU: identiteta, populizem, propaganda

Vrsta	raziskovalni projekt Marie Skłodowska-Curie – Pečat odličnosti (N6-0288)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja	dr. Ganna Kryvenko
Obdobje	Od 1. 9. 2022 do 31. 8. 2024

Raziskave sodobne diskurzivne (de- in re)konstrukcije pojma Evropa (ki lahko metonimično vključuje sklicevanja na samo EU ali njene posebne institucije v političnem diskurzu) so se tradicionalno osredotočale na politike, medije in javnost EU. Vendar pa vodilna sposobnost EU na mednarodnem prizorišču, njene širitvene možnosti in nevarnost evropske dezintegracije po vrsti nedavnih kriz, ki so EU prizadele od znotraj in od zunaj, povzročajo potrebo po upoštevanju zunanjega dojemanja in predstavljanja EU/Evrope v javnih razpravah.

Interdisciplinarni in medkulturni projekt se osredinja na konceptualizacije EU v Ukrajini in Združenem kraljestvu v obdobju med »ukrajinsko krizo«, ki jo je povzročila ruska invazija leta 2014, in trenutnim bojem Ukrajine za preživetje v obsežni vojni, ki jo je leta 2022 sprožila Rusija. To obdobje zaznamujejo tudi podpis pridružitvenega sporazuma med EU in Ukrajino leta 2014, pristop Ukrajine k EU leta 2022 in izstop Združenega kraljestva iz EU, ki je bil dokončan leta 2020. Epistemološko in metodološko se projekt opira na: 1) model kaskadne aktivacije, po katerem se interpretativni okviri aktivirajo in širijo od vlade do elit, medijev, javnosti in se nato vračajo z nižjih na višje ravni; 2) korpusno podprte študije diskurza s sodobne diahrone perspektive, ki preučujejo načine uporabe jezika pri oblikovanju diskurzov v različnih trenutkih sodobnega časa; in 3) družbeno-kon-

struktivistične pristope k evropskemu povezovanju v povezavi s študijami diskurza in kritično analizo diskurza (zlasti diskurzno-zgodovinskega pristopa) s poučkom na jezikovnih, retoričnih in pragmatičnih sredstvih ter argumentacijskih shemah, ki jih uporabljajo družbeni akterji v procesu osmišljanja in organiziranja Evrope.

Raziskovalka se je v letu 2023 posvetila monomodalni in multimodalni metafori, uporabljeni za predstavitev EU/Evrope v političnem diskurzu. Izvedla je študijo primera verbalnih in vizualnih podob stebrov (povezanih z EU/Evropo) v javnem diskurzu, skupaj s političnimi karikaturami, ki so na voljo v korpusu vizualnih metafor (VisMet), ter verbalnimi in vizualnimi viri, ki so jih pripravile javne informacijske službe EU.

Zgodovina slovenskega zadružništva

Vrsta	sofinanciranje javne službe
Financer	Zadružna zveza Slovenije, z. o. o.
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Vodja	dr. Žarko Lazarević
Sodelujoči z INZ	dr. Marta Rendla, dr. Janja Sedlaček
Obdobje trajanja	Od 1. 6. 2022 do 1. 12. 2023

Projekt se je ukvarjal z zgodovino zadružništva na Slovenskem v obdobju od leta 1856 do leta 1992. Celovito je obravnaval dve obdobji zadružništva, klasično zadružništvo v kapitalizmu in zadružništvo v socializmu vse do ponovne zakonodajne vzpostavitve klasičnega zadružništva v Sloveniji leta 1992. Zadružništvo je sprva kot gibanje, pozneje pa kot družbeni in gospodarski proces ponudilo odgovor na klic po ekonomskem preživetju drobnega gospodarskega sektorja iz vrst trgovcev, obrtnikov, kmetov, delavcev in posameznikov v okolju, ki mu je vlada la moč kapitala. Namen zadružništva od vznika do druge svetovne vojne je bil pospeševati gospodarske koristi in razvijati gospodarske ali družbene dejavnosti svojih članov. Načela in vrednote zadružništva so tudi po skoraj polstoletni prekinitvi klasičnega zadružništva v obdobju socializma, ko je bilo zadružništvo orodje za pritegnitev in vključitev zasebnega kmetijskega sektorja v družbeni kmetijski sektor oziroma je služilo podružbljanju zasebne kmetijske proizvodnje, preživeli vse do samostojne Slovenije in sodobnosti.

Konec leta 2023 se je projekt zaključil, decembra je bila natisnjena in predstavljena monografija o zgodovini zadružništva od leta 1856 do 1992.

Sliki 28 in 29: Žarko Lazarevič na predstavitvi knjige *Zgodovina zadružništva v Sloveniji (1856-1992)*

Četrta z leve Janja Sedlaček, na njeni levi Žarko Lazarevič, na njegovi levi Marta Rendla, Zdenko Čepič, recenzent knjige, je peti z desne.

Ljubljana, ZKS, 12. december 2023

Foto: Zadruga zveza Slovenije

Greh, sramota, simptom: samomor in njihove percepcije na slovenskem (1850–2000)

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt [J6-3123]
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS (ARIS)
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Sodelujoče organizacije	Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Univerza na Primorskem, Inštitut Andrej Marušič, Slovenski center za raziskovanje samomora
Vodja	dr. Meta Remec
Sodelujoči z INZ	dr. Filip Čuček, dr. Maja Lukanc, dr. Jelena Seferović, Ivan Smiljanić, dr. Marko Zajc
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2024

Sodelujoči v projektu se pri delu osredotočajo na samomor in njegove percepcije po letu 1850, ko je prišlo do dekriminalizacije samomora in s tem prenosa fokusa s kaznovanja na preventivo, oseba, ki je samomor storila, pa se je spreminjala iz kriminalca in grešnika v bolnika.

V letu 2023 so raziskovalke in raziskovalci z INZ pregledovali kazenske spise Okrajnega sodišča v Mariboru, ki jih hrani Pokrajinski arhiv Maribor, gradivo, povezano s samomori, ki ga hrani Zgodovinski arhiv Celje, in domoznansko gradivo, povezano s samomori v Mariboru, ki ga hrani Univerzitetna knjižnica Maribor. Pregledovali so tudi gradiva izven RS: v Hrvatskem državnem arhivu u Zagrebu, Arhivu Klinike za psihiatrijo Vrapče, Muzeju mesta Pakrac, Državnem arhivu v Sisku, Državnem arhivu Hercegovine v Mostarju, Državnem arhivu BiH v Sarajevu, Državnem muzeju BiH v Sarajevu, Zgodovinskem arhivu v Sarajevu, Narodni knjižnici Srbije v Beogradu in Gazi-Husrev begovi knjižnici v Sarajevu. Poleg teme o povezavi med bankroti, ekonomsko krizo in samomorilnostjo so sklenili obdelati še jugoslovanski državni diskurz o samomorih partizanov oziroma narodnih herojev, zato so začeli zbirati potrebno literaturo in vire, ki jih bodo uporabili pri pripravi študije primera.

Članice in člani skupine so 14. junija 2023 organizirali delavnico z naslovom *Suicide and Society*. Delavnica, ki je potekala v angleškem jeziku, je bila namenjena predvsem sodelujočim raziskovalcem pri projektu; predstavili so svoje vmesne rezultate, stanje pregledanih virov in literature ter ovrednotili delo, ki je bilo opravljeno v prvi polovici izvajanja projekta. Predavatelji so osvetlili fenomen samomora na Slovenskem in s tem povezan javni, strokovni in medijski diskurz ter predstavili svoje raziskave, v katerih samomor nastopa kot študija primera za širšo socialnozgodovinsko analizo premikov na področju vrednot, mišljenja, obnašanja, spolnih stereotipov in prevladujočega javnega diskurza na Slovenskem v obravnavanem obdobju.

Na delavnici je sodelovalo enajst raziskovalcev, ki so predstavili deset prispevkov, kot vabljeni govorniki pa sta se pridružila dr. Matteo Perissinotto in dr. Orel Beilinson, ki sta predstavila svoje raziskave področja samomora kot historičnega

pojava. Poudarila sta predvsem svoje metodološke pristope in konstruktivno komentirala izhodišča, ki so jih predstavili sodelavci projekta. Delavnice se je udeležila tudi dr. Julie Gottlieb, ki je pripravila predavanje, poleg tega pa je nastopila v vlogi zunanje strokovne svetovalke.

Slika 30: Matteo Perissinotto je na delavnici *Suicide and Society* predstavljal samomre žensk v povojnem obdobju.
Ljubljana, INZ, 14. junij 2023
Foto: Sergej Škofljanec

Vodja projekta Meta Remec je za Raziskovalni kotiček INZ pripravila tudi plakat o Slovencih in samomoru v šestdesetih letih 20. stoletja.

Slika 31: Plakat o Slovencih in samomoru v šestdesetih letih 20. stoletja

Vsebina: Meta Remec

Oblikovala: Barbara Bogatai

ParlaMint II

Vrsta	mednarodni raziskovalni projekt (ParlaMint)
Financer	CLARIN ERIC
Vodilna organizacija	Institute of Computer Science, Polish Academy of Sciences (IPI PAN), Institute of Information and Communication Technologies (IICT)
Sodelujoče organizacije	Jožef Stefan Institute (IJS), Institute of Contemporary History (Institut za novejšo zgodovino, INZ), Institute of Formal and Applied Linguistics (ÚFAL), Department of Linguistics, University of Tübingen (SfS), UCREL Research Centre, Lancaster University (UCREL), University of the Basque Country (UPV/EHU), Universitat Pompeu Fabra (UPF), University of Tartu (UTARTU), University of Helsinki, HELDIG Centre for Digital Humanities (HELDIG), Institute for Language and Speech Processing (ILSP), National Library of Norway (NB NO), University of Lisbon, School of Arts and Humanities, Centre of Linguistics (FLUL), Umeå University
Vodja	Maciej Ogrodniczuk, Petya Osenova
Sodelujoči z INZ	dr. Darja Fišer, dr. Andrej Pančur, Jure Skubic
Obdobje trajanja	Od 1. 12. 2021 do 31. 5. 2023

Namen projekta ParlaMint 2 je ustvariti enotno kodirane in ustrezno označene parlamentarne korpuse, ki vključujejo metapodatke o govorkah in govoricah ter političnih strankah, ki jim pripadajo.

V 2023 so raziskovalka in raziskovalca delali predvsem na dodajanju metapodatkov v obstoječe in nove korpuse ParlaMint. Osredotočili so se na dodajanje metapodatkov o političnih orientacijah strank in metapodatkov o ministrih. Objavili so konferenčni prispevek z naslovom *Parliamentary Discourse in Political Science – Literature Review*, ki ga nameravajo objaviti na delavnici ParlaClarín na konferenci LREC – COLING 2024 v Torinu.

V okviru dodajanja metapodatkov za politične stranke so dodali politične orientacije za vse politične stranke v 30 državah (AT, BE, BG, CZ, DK, EE, ES, FR, GB, GR, HR, HU, IS, IT, LT, LV, NL, NO, PL, PT, RS, SE, SI, TR, BA, ES-CT, ES-GA, UA). Pri dodajanju podatkov za ministre pa so se osredinili na dodajanje podatkov o začetku in koncu ministrovanja, o tem, katero ministrstvo so obvladovali, dodali pa so tudi povezavo do vseh ministrstev. Metapodatke za ministre so dodali za enajst novih držav (BA, BE, ES, GB, HR, LT, LV, PL, RS, TR, SI).

Članek z naslovom »Adding political orientation metadata to ParlaMint corpora«, ki so ga članica in člana projektne skupine napisali v soavtorstvu s Katjo Meden in dr. Tomažem Erjavcem, je bil predstavljen oktobra 2023 na konferenci CLARIN v Belgiji.

Slovenska zgodovina v malem: kontinuitete in spremembe v vaški skupnosti v dolgoročni perspektivi

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J6-3143)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
Vodja	dr. Aleksander Panjek
Sodelujoči z INZ	dr. Dunja Dobaja, dr. Jurij Hadalin, dr. Nataša Henig Miščič, dr. Meta Remec, dr. Žarko Lazarevič
Obdobje trajanja	Od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2024

Projekt namerava pokazati kompleksnost in dinamičnost kmečke družbe v daljšem časovnem obdobju od 16. do 20. stoletja. Poudarek namenja internim dinamikam in procesom ter obenem vplivom in odzivom na širše družbene, gospodarske, kulturne in politične procese, v konstantnem razmerju do elementov kontinuitete. V središče pozornosti je umestil »malega« človeka in njegovo lokalno skupnost, ki bo obravnavana s strukturnega in dinamičnega vidika hkrati. Ker ta deluje kot prizma, raziskovalci pri svojem delu izhajajo iz kombinacije treh teoretskih predpostavk: mikrozgodovinske metode, institucionalne teorije in moralne ekonomije. Tomaj je obravnavan kot študija primera slovenske vaške skupnosti zaradi nadpovprečno dobro ohranjenih virov in njegove izpostavljenosti številnim zgodovinskim okoliščinam in prelomnicam, ki so značilne za slovensko podeželje.

V letu 2023 je delo raziskovalcev temeljilo na zemljiški knjigi in posestnih listih za Tomaj in okoliške katastrske občine, saj gre pri tem za dolg časovni niz podatkov, ki odkrito in realno pokažejo na družbene in ekonomske spremembe, medsebojna pravna in zemljiška razmerja v dolgi časovni perspektivi. Družbene in ekonomske spremembe pojasnjujejo tudi problematiko materialne kulture, življenjskega standarda, ritualov, vrednot in izobrazbe, legitimacijo vsakokratne oblasti preko šolskega sistema in učnih načrtov ter vlogo lokalnih ekonomskih, socialnih in političnih elit s stališča rodbinskega, geografskega in političnega izvora z vidika kontinuitete.

Urbane prihodnosti: zamišljanje in spodbujanje možnosti v nemirnih časih

Vrsta	bilateralni raziskovalni projekt (J6-2578)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS in Hrvatska zaklada za znanost
Vodilne organizacije	Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU (Slovenija), Fakulteta za humanistične študije, Odsjek za etnologijo i kulturnu antropologiju FFZG (Hrvaška)
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije
Vodja	dr. Saša Poljak Istenič
Sodelujoči z INZ	dr. Nina Vodopivec
Obdobje trajanja	Od 1. 11. 2020 do 31. 10. 2024

Projekt je namenjen poglobljenim raziskavam ustvarjanja prihodnosti v izbranih slovenskih in hrvaških mestih. Ustvarjanje prihodnosti se nanaša na celovito razumevanje elementov, ki se povezujejo v predstavljanju, predvidevanju in zaznavanju prihodnosti – kognitivno, diskurzivno in afektivno –, pa tudi v načinih vsakdanjega življenja in sodelovanjih, ki izražajo določen odnos do prihodnosti. »Prihodnost« kot (novejši) predmet preučevanja v etnološkem/kulturnoantropološkem smislu velja za kulturno in kontekstualno pogojeno ter skupaj s predstavami o verjetnostih in možnostih, ki so imanentne prihodnosti, postavlja temelje za raziskovanje številnih urbanih prihodnosti – zaželenih in nezaželenih, uradnih in alternativnih, podprtih in uporniških, spornih, izzivalnih, pa tudi nevidnih, »utišanih« ali »ukradenih«.

Raziskovalka z INZ se je v izhodišču projekta posvetila Mariboru. Delo je zajelo študij teoretske in empirične literature o prihodnosti, deindustrializiranih mestih, participatornih praksah, terenu v Mariboru (urbanih politikah, vizijah, strategijah mesta), pri čemer je opravila več intervjujev s posameznimi akterji (nevladnega, predvsem kulturnega sektorja). Njeno terensko delo je obravnavalo tudi IMZ (Iniciativo mestni zbor) in participativni proračun kot primer politik od spodaj, ki se zavzemajo za neposredno demokracijo. Študij je nastajal v okviru projekta urbane prihodnosti, a hkrati tudi v povezavi s politikami od spodaj, različnih oblik politične participacije, agensa ljudi, vzpostavljanja političnih subjektivitet (vstajniškega državljanstva).

Kulturnozgodovinski vidiki staranja: izkušnje, reprezentacije, identitete

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J6-2572)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	ZRS Koper
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU
Vodja	dr. Urška Bratož
Sodelujoči z INZ	dr. Filip Čuček, dr. Meta Remec
Obdobje trajanja	Od 1. 9. 2020 do 31. 8. 2024

Projektna raziskava se osredotoča na kulturne in družbene vidike staranja v 19. in 20. stoletju na Slovenskem. Starost obravnava z interdisciplinarnim pristopom kot družbeni in kulturni konstrukt, poudari pa kompleksnost in pluralnost izkušenj starosti. Izpostavi pomen povezave med kulturnimi reprezentacijami in individualnimi izkušnjami staranja skozi perspektivo spola. Raziskovalca sta v lanskem letu poudarek namenila nasvetom in moralnim podukom, ki naj bi ljudem podaljšali življenje in utrdili njihovo zdravje. Na podlagi priročnikov, časopisja in objavljenih virov sta bila analizirana dva nasprotujoča si pogleda na starost: starost kot zlato obdobje miru, modrosti in spokojnosti ter starost kot čas fizičnega in mentalnega propadanja ter ekonomske odvisnosti.

Rezultat študije je bil prispevek o Christophu Wilhelmu Hufelandu in njegovem vplivu na dojemanje starosti in staranja v dolgem 19. stoletju ter prispevku z nasveti za dolgo, zdravo in srečno starost v dobi meščanstva.

Migracije in družbene spremembe v primerjalni perspektivi: primer zahodne Slovenije po drugi svetovni vojni

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J5-2571)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije
Vodja	dr. Aleksej Kalc
Sodelujoči z INZ	dr. Žarko Lazarevič
Obdobje trajanja	Od 1. 9. 2020 do 31. 8. 2023

Projekt je preučeval spremembe v prebivalstvu in družbeni razvoj mest na zahodnem robu Slovenije po drugi svetovni vojni in novi razmejitvi med Jugoslavijo in Italijo. Raziskava se je posvečala primerjavi dveh zgodovinsko in kulturno zelo različnih stvarnosti: območja Nove Gorice, novoustanovljenega upravnega, gospodarskega in kulturnega središča slovenskega dela goriške regije, in severne obale Istre s starodavnimi mesti Koprom, Izolo in Piranom, ki je doživela skoraj

popolno zamenjavo prebivalstva in korenito etnično, družbeno ter kulturno preobrazbo. Raziskava je zajela obdobje od srede štiridesetih do konca šestdesetih let 20. stoletja, ko so bili obravnavani procesi posebno intenzivni.

Delo je vključevalo preučitev oblikovanja oziroma preoblikovanja urbanih stvarnosti v luči migracijskih procesov, ki so bili v obeh primerih dejavniki nove podobe, in preučitev dinamike, oblike in strukturne značilnosti selitvenih, predvsem pa priseljenskih tokov, upravnih in organizacijskih vidikov ter politike, s katerimi so nanje vplivale socialistične oblasti. Cilj projekta je bila tudi primerjava družbenih, etnično-jezikovnih in kulturnih vidikov obravnavanih urbanih kontekstov, prikaz vživljanja prišlekov v nova okolja in oblikovanja identitete novogoriškega ter obalnega urbanega družbenega prostora skozi poglede in izkušnje prebivalcev. V okviru projekta je nastala študija o povojnem gospodarskem razvoju, njegovih značilnostih in selitvenih vplivih na Goriškem s poudarkom na novozgrajenem mestu Nova Gorica. Časovno je analiza zamejena na obdobje do konca šestdesetih let 20. stoletja. Po eni strani prispeva h komparativni zgodovini migracij, komparativni družbeni in kulturni zgodovini mest, komparativni zgodovini repulacijskih in urbanizacijskih procesov, po drugi strani pa k poznavanju procesov grajenja socialističnega reda ter družbenih in narodnih odnosov ter identitet na multietničnem obmejnem območju »železne zavese« na Severnem Jadranu.

Modeli in prakse mednarodne kulturne izmenjave gibanja neuvrščenih: raziskovanja prostorsko-časovnih kulturnih dinamik

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J7-2606)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije
Vodilna organizacija	Univerza v Ljubljani, Akademija za likovno umetnost in oblikovanje
Sodelujoče organizacije	Inštitut za novejšo zgodovino, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Institut za povijest umjetnosti (Hrvaška)
Vodja	dr. Barbara Predan
Sodelujoči z INZ	dr. Aleš Gabrič
Obdobje trajanja	Od 1. 9. 2020 do 31. 8. 2023

Interdisciplinarna raziskava se je ukvarjala s hipotezo, da je pospešen proces dekolonizacije v šestdesetih letih 20. stoletja ustvaril nove institucionalne mehanizme in nove modele oziroma prakse kulturne izmenjave, kar je povzročilo korenit prelom v Gibanju neuvrščenih na globalnem kulturnem in umetniškem polju. Namen projekta je bil opredeliti pojem kulture Gibanja neuvrščenih v smislu različne in prekrivajoče se časovnice, ne pa ideje o kronoloških, linearnih potekih prevladujočih narativov tega obdobja.

V letu 2023 je bila pozornost raziskovalne skupine usmerjena na dokončanje dela in izdajo znanstvene monografije v angleškem jeziku *The culture of the non-aligned: the clash of cultural and political narratives*. Delno v slovenskem jeziku že objavljeni raziskavi o politiki spodbujanja kulturnega sodelovanja z neuvrščenimi državami je bila dodana analiza primera, poudarjenega kot zglednega. Šlo je za založniški projekt Pomurske založbe za zbirko Mostovi, ki je vsako leto izdala več knjig prevodov iz oddaljenih literatur, pri tem pa je bilo veliko novosti pisateljev iz držav članic Gibanja neuvrščenih. Pogosto se je ob tej zbirki slovensko bralstvo prvič seznanilo z literaturo posameznih držav tretjega sveta. Z izdajo analize kot poglavja znanstvene monografije je bil projekt tudi zaključen.

Šole in imperialne, nacionalne in transnacionalne identifikacije: habsburška monarhija, Jugoslavija in Slovenija

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J6-2573)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije
Vodilna organizacija	Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Sodelujoče organizacije	Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, Inštitut za novejšo zgodovino, Inštitut za kulturne in spominske študije ZRC SAZU, Univerza v Gradcu (Avstrija)
Vodja	dr. Rok Stergar
Sodelujoči z INZ	dr. Marko Zajc, Neja Blaj Hribar
Obdobje trajanja	Od 1. 9. 2020 do 31. 8. 2023

Projekt izhaja iz predpostavke, da lahko šole namenoma propagirajo določeno narodno ali transnacionalno identifikacijo, hkrati pa zmorejo s svojo strukturo in delovanjem pomagati ustvariti in reproducirati tudi neko drugo nacionalno. Na primer: na ravni ideologije lahko šole propagirajo nenarodni imperialni patriotizem ali nadnarodni večkulturni patriotizem, medtem ko z delitvijo učencev v etnolingvistične kategorije in/ali z uporabo takih kategorij v učbenikih in pri pouku dejansko proizvajajo partikularne nacionalne delitve.

Zgodovinopisje je nastanek slovenskega naroda razlagalo kot kvazinaravno posledico predhodnega obstoja slovenske etnične/jezikovne skupnosti. Toda nedavne reinterpreteracije, nastale pod vplivom modernističnih pristopov k nacionalizmu in novih raziskav habsburških nacionalizmov, so prepričljivo pokazale, da se je ideja slovenskega naroda pojavila šele na prelomu 19. stoletja in da pred tem ni bilo slovenske etnične skupnosti. Člani projektne skupine so zato prepričani, da je potrebna nova analiza okoliščin in akterjev, ki so omogočili nastanek in evolucijo slovenskega naroda. Vloge nacionalistov in njihovih organizacij seveda ni mogoče spregledati in jo je treba še naprej raziskovati, toda peščica študij je že opozorila, da so države, v katerih je nastajal in se reproduciral slovenski narod, prispevale k vzpostavljanju in utrjevanju etnolingvističnega nacionalizma – pogosto nenačrtno, včasih pa tudi v nasprotju s svojimi cilji.

Zato si je treba šole ponovno ogledati. Njihov pomen za delovanje nacionalizirajočih držav je sicer znan vsaj od klasične študije Eugena Webra *Peasants into Frenchmen*. Bistveno manj je sicer v tem kontekstu raziskana njihova vloga v državah, ki se niso definirale kot nacionalne in niso želele nacionalizirati prebivalstva. Toda domnevamo lahko, da je bilo tudi tu šolstvo izredno pomembno.

Projekt, ki se ukvarja z analizo, koliko sta nastanek slovenskega naroda in njegov nadaljnji obstoj posledica različnih nacionalnih klasifikacij v osnovnem šolstvu, je bil v letu 2023 razdeljen na dva dela. Poleg nabora in procesa digitalizacije ustreznih gradiv je potekala raziskava, ki je bila usmerjena na jugoslovansko in slovensko identiteto v učbenikih za osnovne in nižje srednje šole med letoma 1774 in 1918 v habsburški monarhiji in je bila ob zaključku projekta izdana kot monografija.

Ustvarjanje, vzdrževanje, ponovna uporaba: mejne komisije kot ključ za razumevanje sodobnih meja

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J6-2574)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije
Vodilna organizacija	Inštitut za novejšo zgodovino
Sodelujoče organizacije	Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU
Vodja	dr. Marko Zajc
Sodelujoči z INZ	dr. Filip Čuček, dr. Bojan Godeša, dr. Jurij Hadalin, dr. Nataša Henig Miščič, dr. Žarko Lazarevič, dr. Maja Lukanc, dr. Marko Zajc, Neja Blaj Hribar, Saša Hajzler, Blaž Štangelj
Obdobje trajanja	Od 1. 9. 2020 do 31. 8. 2023

Vse meje so zgodovinske. Zgodovina neke meje ni zgolj predzgodba, ampak je vpisana/vžgana v samo strukturo meje. Način, na katerega je bila meja konstruirana in vzdrževana (zakaj, kako, kdaj, kje, kdo jo je ustvaril), sodoloča lastnosti sodobnih meja. Pomemben ključ za podrobno razumevanje specifične meje so mejne komisije, ki so mejo ustvarile in/ali vzdrževale. Razumevanje sedanjih meja ni mogoče brez poznavanja dela mejnih komisij. V ospredju pristopa članic in članov projektne skupine sta materialnost in zgodovinskost meje. Meje kot objekti so del dinamičnih mejnih procesov. Politične meje lahko preživijo države, ki so jih ustvarile. V tem smislu so meje vzdržljivejše kot države.

V letu 2023 so raziskovalke in raziskovalci prešli v zaključno fazo projekta (projekt je bil oktobra 2023 podaljšan za eno leto brez dodatnega financiranja zaradi onemogočanja dela v letih 2020–21 med epidemijo covid-19). Prvi del leta je minil v znamenju priprav na dvodnevno mednarodno zaključno delavnico, ki so jo sodelujoči z INZ organizirali skupaj s projektno skupino Postimperialne tranzicije in transformacije z lokalne perspektive: slovenska mejna območja med dvojno monarhijo in nacionalnimi državami 1918–1923 (J6-1801). Delavnica je potekala

15. in 16. junija 2023 na Fakulteti za humanistične študije UP v Kopru. Uvodno predavanje Između povijesnog loma i kontinuitete razmatranja o postimperijalnoj tranziciji iz lokalnih perspektiva je imel Ivan Jeličić (Filozofska fakulteta v Reki). Sledilo je 18 referentk in referentov: Marko Zajc (INZ, FHŠ), Jurij Hadalin (INZ, FHŠ UP), Nataša Henig Mišič (INZ, FHŠ UP), Peter Mikša (FF UL) / Matija Zorn (ZRC SAZU), Petra Svoljšak (ZRC SAZU), Rok Stergar (FF UL), Saša Hajzler (INZ), Aleksander Panjek (FHŠ UP), Bojan Godeša (INZ), Petra Kavrečič (FHŠ UP), Neja Blaj Hribar (INZ), Jernej Kosi (FF UL), Attila Kovács (INV), László Göncz (INV), Sindi Časar (FF UL), Blaž Štangelj (INZ), Christian Promitzer (Univerza v Gradcu), Diego Han (Center za zgodovinske raziskave Rovinj).

Po delavnici so člani projektne skupine nadaljevali dodatno raziskovanje tematik, ki so jih predstavili na delavnici, kjer so s kolegicami in kolegi izmenjali raziskovalne izkušnje. Zaključni prispevki bodo objavljeni v tematski številki *Prispevkov za novejšo zgodovino* (2024/3).

Migracije in razvoj na gorskih obmejnih območjih Švice in Slovenije: primerjalna perspektiva [18.-20. stoletje]

Vrsta	bilateralni raziskovalni projekt (N6-0151)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS, Schweizerischer Nationalfonds
Vodilni organizaciji	Laboratorio di Storia delle Alpi, USI-Accademia di architettura (Švica) in Inštitut za novejšo zgodovino
Sodelujoče organizacije	Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
Vodji	dr. Luigi Lorenzetti in dr. Žarko Lazarević
Sodelujoči z INZ	dr. Nataša Henig Mišič, dr. Marta Rendla
Obdobje trajanja	Od 1. 6. 2020 do 31. 5. 2023

Članice in člani bilateralnega projekta so si v primerjalni in diahroni perspektivi zastavili za cilj rekonstruirati in analizirati učinke mobilnosti in migracij na štirih obmejnih gorskih območjih v Švici in Sloveniji. Njegov namen je bil predvsem ugotoviti, ali in v kolikšni meri so migracijske in mobilnostne prakse spodbujale nastanek posebnih gospodarskih modelov in posebnih razvojnih poti. V tem okviru so migracije preučevali s treh vidikov: z vidika tokov blaga, finančnih virov, idej in odnosov; z vidika ekonomskih in socialnih neenakosti, ki jih migracije povzročajo v okoljih odhoda in prihoda; in z vidika vpliva mej na dohodke migracij.

Partnerji projekta iz Slovenije so rekonstruirali in analizirali učinke migracij v skladu z izhodiščnimi kriteriji v alpski Zgornji Savinjski dolini, in sicer v občinah gornjegrajskega okraja. Z analizo so ugotovili tokove, smeri in vzroke migracij, pa tudi učinke, ki so jih imele migracije na migrante in okolja odhoda in prihoda.

Ugotovili so, da so se ljudje iz gornjegrajskega okraja, kot kaže primer selitev iz občine Bočna, izseljevali v ZDA, najpogosteje v državo Wisconsin, še zlasti v mesti Sheboygan in Milwaukee, in sicer v obdobju med letoma 1900 in 1912 oziroma v obdobju pred prvo svetovno vojno in v letih po njej. V svet so jih silile specifične socialnoekonomske razmere alpskih dežel (Koroške, dela Štajerske). Agrarna struktura z večjimi in srednje velikimi kmetijami je namreč narekovala nedeljivost kmetij. Pravilo nedeljivosti posesti je bilo povezano tudi s poznim poročanjem in omejevanjem poročne svobode. Pozne poroke so bile posledica dejstva, da se je dedič smel poročiti šele po prevzemu posestva, medtem ko se drugi sinovi niso smeli poročiti; neporočeni so morali ostati tudi posli na večjih in srednjih kmetijah. Zakon o zakonskem soglasju, ki je formalno prenehal veljati leta 1868, a se je v praksi obdržal do sodobnosti, je za tiste brez premoženja, če so se hoteli poročiti, določal pridobitev posebnega dovoljenja občine. To dejstvo – omejevanje poročne svobode –, ki je bilo namenjeno demografski regulaciji, torej da se prebivalstvo ne bi povečalo čez mejo razpoložljivih virov preživetja, se v Zgornjesavinjski dolini izraža kot pomemben dejavnik za emigracijo. Več primerov kaže, da so se hlapci, ki niso imeli premoženja, izselili zato, da so se v deželi izselitve lahko poročili z ljubljeno osebo, si ustvarili družino in boljše življenje. Raziskava je pokazala, da so se v deželi prihoda povzpeli po socialnoekonomski lestvici in da so stremeli k čim boljši vključitvi v družbo prihoda. Zaradi želje po čim uspešnejši integraciji v tujo družbo je jezik dežele vselitve nadomeščal materni jezik, medtem ko so se navade ohranjale. Vpliv emigracije na domače okolje pa se je odražal predvsem v prenosu kulturnih vzorcev, recimo s pošiljanjem vsakdanjih dobrin, kot so obleke, v oblačilni kulturi in v izrazoslovju z vnašanjem anglicizmov. Učinki migracij z vidika materialnih razsežnosti v smislu prenosa finančnih virov so se izrazili bolj poredkoma. Na osnovi evidentiranega primera te vrste je šlo za investiranje v tujini pridobljenih finančnih sredstev v pridobitev posesti oziroma kmetije – premoženja, ki je na obravnavanem območju pogojevalo možnost poroke in kasneje tudi ustvarjenje lastne družine.

Slovenski ekipi je uspelo evidentirati le en primer z ohranjenimi viri o migracijah, ki je odgovarjal projektnim kriterijem. Zato je učinke migracij za primerjavo in kontekstualizacijo namesto na še enem alpskem območju osvetlila na primeru dežele Kranjske v makro- in mikroperspektivi. Ta je vključevala tudi predstavitev posameznikov, ki so v emigraciji postali poslovneži in so z vidika materialnih razsežnosti pustili pečat v domačem okolju.

Članice in člani projektne skupine so se v letu 2023 sestali na dveh delavnicah. Prva je potekala 15. februarja v Švici na Akademiji za arhitekturo Mendrisio pod naslovom *The economic and social impact of migration from Bočna to the USA on the example of Ana Vodusek's will (1932): contribution at the workshop Migrations and development in mountain borderlands of Switzerland and Slovenia: a comparative perspective (18th–20th centuries)*. Drugo delavnico je slovenski del projektne skupine organiziral 24. novembra v Ljubljani in jo poimenoval *Migrations and development in mountain borderlands of Switzerland and Slovenia: a comparative perspective (18th–20th centuries)*.

Razvoj slovenščine v digitalnem okolju – jezikovni viri in tehnologije

Vrsta	raziskovalni projekt evropskih strukturnih in investicijskih skladov (RSDO) (C3340-20-278001)
Financer	Ministrstvo za kulturo RS
Vodilna organizacija	Univerza v Ljubljani
Sodelujoče organizacije	Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza v Novi Gorici, Institut »Jožef Stefan«, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za novejšo zgodovino, Alpineon, Amebis, Aikwit, Vitas, Slovenska tiskovna agencija, Pošta Slovenije
Sodelujoči z INZ	dr. Andrej Pančur, dr. Mojca Šorn, Mihael Ojsteršek
Obdobje trajanja	Od 4. 5. 2020 do 31. 8. 2023

Ker je razvoj jezikovnih tehnologij ključen za preživetje jezika v digitalni dobi, za njegovo vključitev v nove načine komunikacije, metode dela in preživljanja prostega časa v prihodnosti, so si raziskovalke in raziskovalci za cilj projekta zadali zadovoljitev potreb po računalniških izdelkih in storitvah; osredinjeni so na področja jezikovnih tehnologij za slovenski jezik za raziskovalne organizacije, podjetja in širšo javnost.

Za leto 2023 lahko skupina predstavi *Multilingual comparable corpora of parliamentary debates ParlaMint 3.0*. [S. l.]: CLARIN ERIC, 2023. CLARIN.SI data & tools.

Postimperialne tranzicije in transformacije z lokalne perspektive: slovenska mejna območja med dvojno monarhijo in nacionalnimi državami (1918–1923)

Vrsta	temeljni raziskovalni projekt (J6-1801)
Financer	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS
Vodilna organizacija	Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Sodelujoče organizacije	Inštitut za narodnostna vprašanja, Inštitut za novejšo zgodovino, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Vodja	dr. Jernej Kosi
Sodelujoči z INZ	dr. Filip Čuček, dr. Marko Zajc, Neja Blaj Hribar
Obdobje trajanja	Od 1. 7. 2019 do 30. 6. 2023

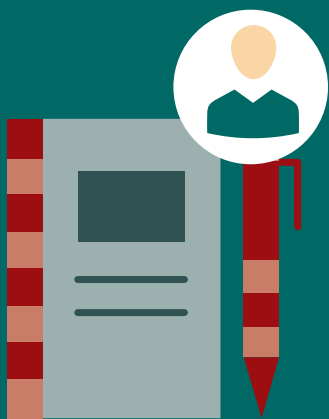
Članice in člani projektne skupine so raziskali, kako so ljudje, ki so živeli v obmejnih skupnostih, doživeli vsiljeno politično tranzicijo in družbeno transformacijo. Želeli so ugotoviti, kakšni so bili učinki spremenjenih mednarodnih političnih okoliščin v vsakdanjem življenju v lokalnih družbah na slovenskih mejnih območjih po razpadu imperialnega režima. V prvi fazi so raziskovali področje oziroma

problematiko, ki sovпада z njihovimi širšimi interesi in specifično specializacijo. V drugi fazi je sledila primerjalna analiza zbranega materiala, in sicer z željo oblikovati generalizirajoči vpogled v značilnosti tranzicije in transformacije v različnih institucionalnih, družbenih in kulturnih kontekstih.

Projekt je združil izkušene raziskovalke in raziskovalce s tistimi iz mlajše generacije v skupnem prizadevanju, da bi zapolnili praznine v obstoječih raziskavah – nacionalnih in mednarodnih –, za katere je značilno, da pogosto trivializirajo kompleksnost lokalnih kontekstov, pri čemer lokalnemu prebivalstvu običajno pripišejo vlogo pasivnih žrtev globalnih političnih transformacij.

Rezultati projekta odstirajo perspektive običajnih ljudi, ki so se bili prisiljeni spopasti s povojno družbeno nestabilnostjo in šibkostjo državnih institucij na lokalni ravni. Članice in člani projektne skupine so razkrili vlogo »delovanja od spodaj«, saj so se pri svojem delu osredotočali na moduse, po katerih so lokalne družbe same oblikovale ali vsaj poskušale nadzorovati izid postimperialnih prehodov in transformacij.

Z opravljeno raziskavo, ki se je geografsko fokusirala na območje Prekmurja, Štajerske in Primorske, so raziskovalke in raziskovalci prispevali k podrobnejšemu in natančnejšemu razumevanju zgodovinskih pojavov, ki niso imeli zgolj ogromnega vpliva na srednjeevropsko zgodovino 20. stoletja, temveč še zmeraj predstavljajo pomembno točko nesoglasja med nasprotujočimi si nacionalnimi spomini v regiji.

USPOSABLJANJA MLADIH RAZISKOVALCEV

Dr. Žarko Lazarević je bil mentor mlademu raziskovalcu Ivanu Smiljaniću, ki je bil študent doktorskega študija zgodovine na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem.

Ivan Smiljanić, Stečaji na Slovenskem med letoma 1868 in 1941

Mladi raziskovalec je v letu 2023 nadaljeval raziskovanje teme stečajev na Slovenskem in zaključil pisanje disertacije, ki je bila po odobritvi mentorja poslana na vpogled komisiji. Disertacija je zasnovana v skladu z dispozicijo, ki jo je Smiljanić predstavil leta 2021. Pokriva tri ključne vidike obravnavane teme: stečajno zakonodajo, stečajne postopke v praksi in mnenja, ki jih je imela javnost o stečajih, dolgovih in dolžnikih.

Dr. Bojan Godeša je bil mentor mlademu raziskovalcu Blažu Štanglju, ki je študent doktorskega študija zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Blaž Štangelj, Organizacija, razvoj in delovanje zdravstvene oskrbe odporniškega gibanja na Slovenskem med letoma 1941 in 1945

Mladi raziskovalec je bil leta 2023 vpisan v tretji letnik doktorskega študija na Filozofski fakulteti UL. Ta letnik študija je bil skladno s predmetnikom namenjen individualnemu raziskovalnemu delu za pripravo disertacije. Začel je pisati doktorsko disertacijo – predvsem o partizanskih bolnišnicah na Slovenskem, njihovem različnem številu, nastanku in razvoju po raznih pokrajinah na Slovenskem. Poleg pisanja je urejal in analiziral zbrano gradivo za nadaljnje pisanje disertacije.

Dr. Marko Zajc je bil mentor Nese Vrečer, študentke doktorskega študija zgodovine na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem.

Nesa Vrečer, Ustroj in delovanje SZDL: primer ženskih politik

Mlada raziskovalka je zbirala, pregledovala in analizirala literaturo za doktorsko disertacijo. Zabeležila je veliko pomanjkanje znanstvene literature o SZDL, je pa našla precej raznolikih besedil iz sedemdesetih in osemdesetih let 20. stoletja, ki prevprašujejo pomen socialistične zveze in pregledujejo strukturo. Prav tako je mogoče najti zanimiva izhodišča pri delih, ki se osredotočajo na lokalno zgodovino na različnih področjih bivše Jugoslavije in prikazujejo preplet delovanja družbenopolitičnih organizacij. Začela je pregledovanje arhivskih fondov.

Dr. Meta Remec je bila mentorica Nine Ošep, mlade raziskovalke, ki je študentka doktorskega študija zgodovine na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem.

Nina Ošep, Pašništvo v Zgornjesavinjski dolini od zemljiške odveze do začetka druge svetovne vojne

Mlada raziskovalka je zbirala, pregledovala in analizirala literaturo za doktorsko disertacijo. Ugotovila je, da je znanstvena literatura obsežna in pokriva različna alpska območja, kar omogoča primerjalno analizo s stanjem na Solčavskem, ki je eno od izbranih raziskovalnih območij njene naloge. Detektirala je arhivsko gradivo v domačih in tujih arhivih ter začela pregledovati fonde v Arhivu Republike Slovenije, Zgodovinskem arhivu Celje in Nadškofijskem arhivu Ljubljana.

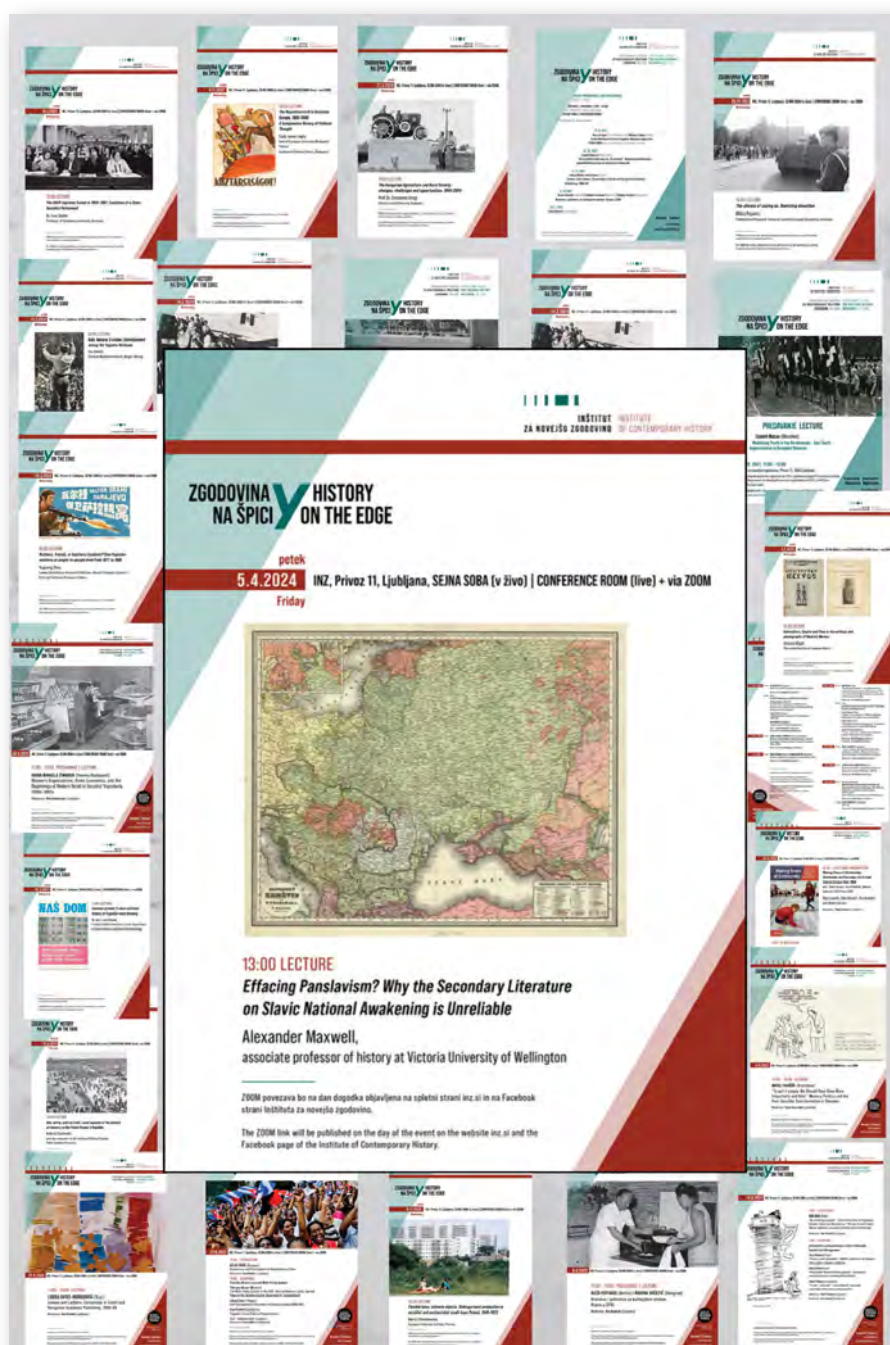

ZGODOVINA
NA ŠPICI

INZ vsako leto organizira več predavanj pod skupnim imenom Zgodovina na Špici / History on the Edge, na katerih vabljeni raziskovalci predstavijo svoje zaključeno ali tekoče delo. Začetki serije dogodkov Zgodovina na Špici segajo v leto 2021, v obdobje tik po selitvi inštituta na novo lokacijo. Zgodovina na Špici se je rodila iz želje, da ljudem po selitvi približamo novo lokacijo in s tem odpremo vrata s serijo dogodkov. Namen je bil pritegniti zainteresirano javnost, tako profesionalno kot tudi širšo. Projekt se je začel kot dejavnost v okviru raziskovalnega programa Politična zgodovina, v zadnjem času pa se postopoma širi tudi na druge programe.

Slika 32: Kolaž iz vabil na Zgodovino na Špici v letu 2023

Oblikoval: Sergej Škofljanec

Organizacijski in programski odbor (Nesa Vrečer, Saša Hajzler, Marko Zajc) je poskrbel, da je Zgodovino na Špici v letu 2023 zaznamovala precejšnja raznolikost – vsebinska, časovna in geografska. Prvi je nastopil Ivan Sablin (18. januar 2023, *The USSR Supreme Soviet in 1955–1991: Functions of a state socialist parliament*), ki je odprl vprašanje delovanja sovjetskega parlamenta. Johanna Hügel je preko dela Vladimirja Markova odprla vprašanja kolonializma, imperializma in časa (1. februar 2023, *Colonialism, Empire and Time in the writings and photographs of Vladimir Markov*). S kulturnimi vsebinami je nadaljevala tudi Iva Jelušić, ki je predstavila del svoje raziskave o zabavi jugoslovanskih partizanov med vojno (15. februar 2023, *Kolo, bećarac & vrabac: Entertainment among the Yugoslav Partisans*). Lea Horvat je pokazala, kako je v Jugoslaviji potekala množična gradnja stanovanj (24. marec 2023, *Common ground: A value-oriented history of Yugoslav mass housing*). Yuguang Zhou je predstavil mednarodne odnose Jugoslavije in Kitajske (29. marec 2023, *Brothers, friends, or teachers/students? Sino-Yugoslav relations at people-to-people level from 1977 to 1985*), Andrzej Czyżewski pa spominske politike v Lodžu (13. april 2023, *Red, white, and red Łódź. Local aspects of the politics of memory in the Polish People's Republic*).

Spomladansko sezono Zgodovine na Špici je zaokrožil festival, ki je potekal 17. maja 2023 in se je osredinil na vprašanje spola in interseksionalnosti pod naslovom *Gender and intersectionality: Approaching women's history through their lived experiences and feminist thought in Yugoslavia in the 20th century*. V sklopu dveh panelov se je zvrstilo šest predavateljic: Rachel Trode (*»All eight-hundred of us girls!« Women tobacco workers and the May 1906 strikes in Sarajevo*), Urška Strle (*Tobacco workers during multiple changes of political reality: observations from Ljubljana, Klagenfurt and Rovinj*), Manca G. Renko (*The overworked Shakespeare's sisters: Intellectual work from labour to status*), Isidora Grubački (*Milka Žicina's feminist political thought in the 1930s Yugoslavia*), Jovana Mihajlović Trbovc (*Being a woman scientist in socialist Yugoslavia: reflecting on gendered and systemic conditioning in professional biographies*) in Chiara Bonfiglioli (*Non-aligned biographies: between gender history and global history*). Predavateljice so skozi prizmo novega pristopa k zgodovini žensk, ki prepleta prvine več disciplin, pokazale, kako so v različnih časovnih obdobjih živele delavke, tako fizične kot intelektualne.

Nov letnik Zgodovine na Špici je otvorila predavateljica, gostujoča raziskovalka Milica Popović, ki je predstavila svojo raziskavo o dezerterstvu v balkanskih vojnah v devetdesetih letih prejšnjega stoletja (25. oktober 2023, *The silence of saying no. Narrating desertion*). Marta Chmielewska je predstavila spremembe v proizvodnji spodnjega perila med socialističnim in postsocialističnim obdobjem na Poljskem (8. november 2023, *Fleksibilno delo, intimni predmeti. Proizvodnja spodnjega perila v majhnem socialističnem in postsocialističnem mestecu na Poljskem, 1949–2023*). Zadnji termin v letu 2023 je bil dodeljen Tamari Scheer, ki je predavala o jezikovni raznolikosti v avstro-ogrski vojski (13. december 2023, *Language diversity in the Austro-Hungarian army (1867–1918)*).

Slika 33: Johanna Hügel je preko dela Vladimirja Markova odprla vprašanja kolonializma, imperializma in časa, predstavila jo je Nesa Vrečer.

Ljubljana, INZ, 1. februar 2023

Foto: Sergej Škofljanec

Slika 34: Yuguang Zhou je predaval o mednarodnih odnosih Jugoslavije in Kitajske.

Ljubljana, INZ, 29. marec 2023

Foto: Sergej Škofljanec

Slika 35: Milica Popović se je posvetila dezerterstvu v balkanskih vojnah v devetdesetih letih 20. stoletja.

Ljubljana, INZ, 25. oktober 2023

Foto: Sergej Škofljanec

Slika 36: Marta Chmielewska je pod drobnogled vzela spremembe v proizvodnji spodnjega perila med socialističnim in postsocialističnim obdobjem na Poljskem.

Ljubljana, INZ, 8. november 2023

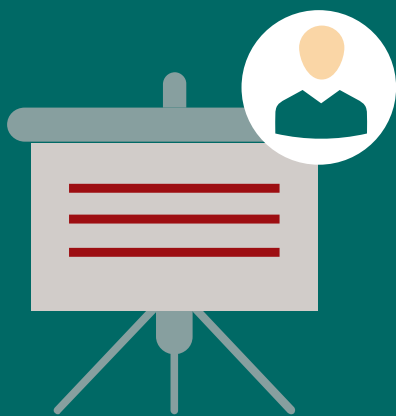
Foto: Sergej Škofljanec

Slika 37: Tamara Scheer je predavala o jezikovni raznolikosti v avstro-ogrski vojski.

Ljubljana, INZ, 13. december 2023

Foto: Sergej Škofljanec

GOSTUJOČI RAZISKOVALCI

Orel Beilison

Beilison končuje doktorsko disertacijo z naslovom *Tomorrow belongs to me: Coming of age in the other Europe, 1813–1914* na univerzi Yale. Preučuje, kako se je v evropskem »meščanskem stoletju« spremenil prehod v odraslost. Poudarek namenja različnim življenjskim potem (dedičem zemlje, podeželskim in mestnim služabnikom, bodočim obrtnikom, izseljenski mladini in univerzitetnim študentom) od konca 18. do začetka 20. stoletja, sprašuje pa se tudi, kako so nastajala mladinska gibanja in kako je bila moč mladih prikazana v lep slovju med romantiko in modernizmom.

Chiara Bonfiglioli

Bonfiglioli predava študije spola in ženske študije na University College Cork na Irskem. Leta 2012 je doktorirala na Univerzi v Utrechtu, podoktorske štipendije pa je imela na Univerzi v Edinburgu, Univerzi v Pulju in Inštitutu za znanosti o človeku na Dunaju. Leta 2023 je za svoj projekt z naslovom WO-NAM – Women and non-alignment in the cold war era: biographical and intersectional perspectives (Ženske in neuvrščenost v obdobju hladne vojne: biografske in medsektorske perspektive) – prejela nepovratna sredstva ERC Consolidator.

Alison Carrol

Carrol je predavateljica evropske zgodovine na Univerzi Brunel v Londonu. Ukvarja se z zgodovino meja, obmejnih območij, nacionalnosti in odnosa med centrom in periferijo v sodobni Evropi. Leta 2018 je pri založbi Oxford University Press izšla njena knjiga *The return of Alsace to France 1918–1939*. V njej se sprašuje, kaj se je zgodilo, ko se je Alzacija po skoraj petdesetih letih priključitve k nemškemu cesarstvu vrnila pod francosko oblast. Spremlja tudi različne politike, ki jih je uvedla francoska vlada, ko je skušala regijo integrirati, ter načine, kako (in če sploh) je prebivalstvo Alzacije te pobude sprejelo.

Marta Chmielewska

Chmielewska je študentka četrtega letnika doktorskega študija na Oddelku za zgodovino Evropskega univerzitetnega inštituta v Firencah. Pripravlja disertacijo o proizvodnji spodnjega perila v socialističnih in postsocialističnih majhnih mestih na Poljskem z naslovom *Zgodovina kapitalizma od spodaj: proizvodnja spodnjega perila v socialističnem in postsocialističnem malem mestu na Poljskem, 1949–2023*. Zanima jo, kako je bil prehod srednje in vzhodne Evrope iz socialističnih držav vzhodnega bloka v liberalno-demokratske članice EU doživet na lokalni ravni.

Lea Horvat

Horvat je zaposlena na Univerzi Friedricha Schillerja v Jeni. Doktorirala je iz zgodovine na Univerzi v Hamburgu ter magistrirala iz umetnostne zgodovine in primerjalne književnosti na Univerzi v Zagrebu. Njen disertacijski projekt *Baustelle, Wohnung, Siedlung, Bild: Eine Kulturgeschichte des Massenwohnbaus im sozialistischen Jugoslawien und danach* je podprla Nemška akademska štipendijska fundacija (Studienstiftung des deutschen Volkes).

Johanna Hügel

Hügel se je v letu 2023 posvečala pripravi disertacije *Umetnost, etnografija in skrivno življenje stvari, Petersburg 1890–1920*. Ta se osredinja na korpus etnografskih predmetov, ki jih je rusko-latvijski umetnik in umetnostni zgodovinar Voldemārs Matvejs (s psevdonimom Vladimir Markov) fotografiral in razglasil za »primitivno umetnost«. V skladu z Latourovim izrekom »sledite akterjem!« sledi potem predmetov do njihove objave v publikacijah Markova. Pri tem poudarja različne faze potovanja predmetov iz kontekstov njihovega izvora v evropske zbirke in umetnost.

Jörg Hügel

Hügel je zaposlen kot asistent v skupini za raziskovalno usposabljanje Kulture kritike na Univerzi Leuphana v Lüneburgu (Nemčija). V disertaciji, postavljeni na mejo med zgodovino znanja in literarno zgodovino, se osredotoča na »primitivni komunizem kot pripoved«. Ena od tem, ki je ključna za njegovo delo, je dojemanje »kmečkega gospodarstva« v delih Marxa, Engelsa in v romanih nemškega revolucionarja ter umetnika B. Travnja.

Iva Jelušić

Jelušić je podoktorska raziskovalka v okviru projekta ERC *War and fun: Reconceptualizing warfare and its experience* na Inštitutu Christian Michelsen v Bergnu na Norveškem. Raziskovalno se ukvarja s socialno zgodovino, zlasti z zgodovino žensk in spolov ter zgodovino feminizma v socialističnih državah srednje in vzhodne Evrope. V disertaciji se osredotoča na razvoj kulturnega spomina na narodnoosvobodilni boj v jugoslovanskih popularnih medijih, s posebnim poudarkom na liku vojakinje, partizanke.

Ana Kolarić

Kolarić je od leta 2010 zaposlena na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo Filološke fakultete Univerze v Beogradu. Predava na dodiplomskem, magistrskem in doktorskem študiju. Raziskovalno se ukvarja z angloameriškim modernizmom, zgodovino literarne kritike, intelektualno zgodovino, feministično teorijo in kritiko, študijem periodike ter kritično in feministično pedagogiko.

Marko Milošev

Milošev je doktorski študent na Oddelku za zgodovino Srednjeevropske univerze na Dunaju. Pri svojem delu se ukvarja s preučevanjem radikalizacije desničarskih in fašističnih skupin v Kraljevini Jugoslaviji. Zanima ga, kakšna je bila dinamika vključevanja v politično nasilje v spektru radikalne desnice in kateri so bili vzroki za njihovo deradikalizacijo. Raziskuje tudi digitalno humanistiko, predvsem potencialne analize naravnega jezika pri preučevanju zgodovine.

Milica Popović

Popović je politologinja, specializirana za študije spomina, politično sociologijo in študije visokega šolstva. Doktorirala je iz primerjalne politične sociologije na Sciences Po Paris in balkanskih študij na Univerzi v Ljubljani. Med letoma 2021 in 2023 je bila podoktorska štipendistka in vodja projekta pri Globalnem observatoriju za akademsko svobodo na Srednjeevropski univerzi na Dunaju. Za svoje delo na CEU je prejela nagrado *DAAD Fundamental academic values award for early career scientists*. Trenutno kot neodvisna raziskovalka in svetovalka sodeluje pri projektih v visokem šolstvu in zunaj njega.

Tamara Scheer

Scheer je predavateljica na Inštitutu za vzhodnoevropsko zgodovino Univerze na Dunaju in sodelavka RECET. Leta 2020 je s tezo o jeziku in lojalnosti v habsburški vojski med letoma 1867 in 1918 pridobila naziv *venia docendi*. Od zaključka doktorske disertacije (2007) o izrednem stanju med prvo svetovno vojno je delala v več ustanovah v Avstriji in tujini. Trenutno vodi raziskovalni projekt *Turning a forgotten burial place of 450 Austro-Hungarian soldiers from first world war in Rome into a 21st century memorial* na Papeškem inštitutu Santa Maria dell'Anima v Rimu.

Milan Sovilj

Sovilj je iz zgodovine doktoriral leta 2015 na Filozofski fakulteti Karlove univerze v Pragi, trenutno je zaposlen na Inštitutu za zgodovino CAS v Pragi. Od začetka svoje kariere se ukvarja z zgodovino Jugoslavije, jugoslovansko-češkoslovaškimi odnosi ter zgodovino držav srednje in jugovzhodne Evrope, o čemer je objavil številne študije, skupaj z dvema monografijama (eno v srbsčini, drugo v češčini).

Hanna Stein

Stein je doktorska kandidatka na Oddelku za zgodovino (Zgodovina jugovzhodne Evrope in antropologija) na Univerzi v Gradcu in je štipendistka DOC Avstrijske akademije znanosti. V disertaciji se ukvarja z organiziranimi amaterskimi filmskimi praksami in produkcijami v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni. S perspektive vsakdanjega življenja raziskuje, kako so neprofesionalni filmski ustvarjalci osmišljali, obravnavali, obvladovali in vizualizirali politične, družbene in kulturne vidike v obdobju hitre preobrazbe.

Helena Stolnik Trenkić

Stolnik Trenkić je doktorska kandidatka zgodovine na Univerzi v Cambridgeu, raziskuje vernakularne in sporne razsežnosti človekove pravice do samoodločbe v socialistični Jugoslaviji (1960–1990). Njene študije prispevajo k zgodovini evropskega in globalnega socializma, človekovih pravic in mednarodne ureditve, jugoslovanskih družbenih gibanj ter povezujejo zgodovino nacionalizma, federalizma in internacionalizma.

Mara Yerkes

Yerkes je profesorica na Oddelku za interdisciplinarne družbene vede Univerze v Utrechtu na Nizozemskem. Predava o primerjalni socialni politiki v odnosu do družbenih neenakosti. Je tudi sodelavka Centra za socialni razvoj v Afriki na Univerzi v Johannesburgu. Njene raziskave se osredotočajo na primerjalno socialno politiko, družbene neenakosti (povezane z delom, oskrbo, skupnostmi in družinami, zlasti v zvezi s spolom, generacijami in spolno usmerjenostjo) in njihova medsebojna razmerja.

Yuguang Zhou

Zhou, doktorski študent zgodovine jugovzhodne in vzhodne Evrope na Univerzi Ludvika Maksimilijana v Münchnu, piše disertacijo o kitajsko-jugoslovanskih odnosih v poznih sedemdesetih in zgodnjih osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Razumeti želi, zakaj so se dvostranski odnosi med Ljudsko republiko Kitajsko in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo intenzivirali v letih 1977–78, dosegli vrh okoli 1979–80 in nato v osemdesetih letih postopoma stagnirali.

Nina Žnidaršič

Žnidaršič je doktorska študentka in mlada raziskovalka na Raziskovalnem centru za družbeno komuniciranje na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. V disertaciji Avtonomija novinarstva in novinarjevega delovanja v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji raziskuje družbene in politične vplive na novinarstvo, novinarsko avtonomijo in sposobnost avtonomnega delovanja novinarjev. Na FDV je končala dodiplomski študij novinarstva in podiplomski študij sociologije, vzporedno je študirala filozofijo in sociologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

ZNANSTVENA SREČANJA

Slovenija

Udeležba

- 80 let Baze 20 v luči celovitega varovanja in ohranjanja ter predstavljanja naravne in kulturne dediščine Kočevskega roga – izzivi in dileme. Dolenjske Toplice, 15. junij 2023.
- 80-letnica zbora odposlancev v Kočevju. Ljubljana, Filozofska fakulteta UL, Oddelek za zgodovino, oktober 2023.
- Dolgoživa družba: posledice in izzivi. Koper, Slovensko sociološko društvo, 19.–21. oktober 2023.
- Industrial heritage for the sustainable future. Ljubljana, Fakulteta za arhitekturo, 26. junij 2023.
- Industrial heritagization in Slovenia: industrial workers and their experiences, Heritage on the margins? Central and Eastern European perspectives, the 1st conference of Association of critical heritage studies. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 29.–30. november 2023.
- Izzivi slovenskega zgodovinopisja v 21. stoletju. Nova Gorica, Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 19.–20. april 2023.
- Migracije in družbene dinamike ob zahodni meji po drugi svetovni vojni. Nova Gorica, Fakulteta za humanistične študije, 24. maj 2023.
- New perspectives in humanities and social sciences. Ljubljana, Filozofska fakulteta UL in Fakulteta za družbene vede UL, 26.–27. januar 2023.
- Ob 100-letnici rojstva Janka Pleterskega: simpozij ob stoletnici rojstva. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 15. marec 2023.
- Ob 100-letnici rojstva Franceta Bučarja. Ljubljana, Slovenska matica, 2. februar 2023.
- Old age and ageing: historiographic and socio-cultural perspectives. Koper, Znanstveno-raziskovalno središče, 15.–16. november 2023.
- Onesnaženost zraka v socialistični Sloveniji in vprašanje nesorazmerja med onesnaženostjo in onesnaževanjem zraka. Slovenija na zeleni poti: simpozij o okolju in spremembah. Ljubljana, Muzej novejša in sodobne zgodovine Slovenije, 15. november 2023.
- Paremiology, folkloristics and digital humanities: new perspectives and methods, Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 7.–9. september 2023.
- Razvoj združništva na Slovenskem. Ljutomer, Zadrúžna zveza Slovenije, 26. januar 2023.

- Simpozij o življenju in delu Frana Saleškega Finžgarja (1871–1962). Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 7. november 2023.
- Sociološko srečanje 2023. Koper, Slovensko sociološko društvo, 19.–21. oktober 2023.
- Transformacije meja in mejnih območij med imperialnimi, postimperialnimi in postjugoslovanskimi tranzicijami. Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, 15.–16. junij 2023.
- Urban futures: imaginations, anticipations, and politics. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 8.–10. maj 2023.
- Women, post-war violence and politics. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 14.–15. november 2023.
- Zgodovina in žensko reproduktivno telo. Ljubljana, Filozofska fakulteta UL, 18. 12. 2024.
- Zgodovina socialnega dela in izbranih socialnih tematik. Ljubljana, Fakulteta za socialno delo UL, 29. marec 2023.

[So]organizacija

- Chat GPT. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 16. junij 2023.
- Cvirnov dan: spominsko znanstveno in strokovno srečanje ob desetletnici smrti prof. dr. Janeza Cvirna. Ljubljana, Filozofska fakulteta UL in Inštitut za novejšo zgodovino, 14. september 2023.
- Digitalna humanistika in zgodovinopisje. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 5. januar 2023.
- Evropska noč raziskovalcev – Humanistika, to si ti!. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 29. september 2023.
- Geographic information systems (GIS) for historians: an introduction. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 20. januar 2023.
- Natural resources and ecosystem potential of waters / Naravne danosti in ekosistemski potenciali vodá. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 16.–17. november 2023.
- NCF – CLARIN Strategy days. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 28.–30. junij 2023.
- Suicide and society. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 14. junij 2023.
- System of care and education of children with sensory disabilities in the first and second Yugoslavia. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 6. december 2023.
- SZDL – kdaj, zakaj, kako?. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 8. december 2023.

Tujina

- 12th ESEH conference: mountains and plains. Bern, University of Bern, 22.–26. avgust 2023.
- 55th ASEES virtual annual convention. Philadelphia, 19.–20. oktober 2023.
- ARENAS; delovni sestanek WP3 in izvedba interne delavnice o uporabi ParlaMinta; Barcelona, Španija; 22.–24. november 2023.
- ARENAS; konferenca v okviru WP2: Methodological approaches to narratives in extremistic discourses; Düsseldorf, Nemčija; 15.–16. november 2023.
- BASEES – British society for East European studies. Annual conference. Glasgow, University of Glasgow, od 31. marca do 2. aprila 2023.
- Bozner Gespräche zur Regionalgeschichte. Bolzano, Italija, 7.–9. september 2023.
- Brownbag seminar – Aktuelle Forschung zu Südosteuropa Sommersemester. Gradec, University Graz, 30. maj 2023.
- Centralist ambitions and peripheral realities in the 20th century: contested identities in Yugoslavia. Praga, Czech Academy of Sciences, 16. maj 2023.
- CLARIN and libraries, Oslo, Norveška. 4.–7. december 2023.
- CLARIN annual conference 2023, Leuven, Belgija, 13.–18. oktober 2023.
- CLARIN: The infrastructure for language resources, EFNIL 2023: 20th conference of the European federation of national institutions for language. Ljubljana, oktober 2023.
- COST Action CA22155 – Network for forest by-products charcoal, resin, tar, potash (EU-PoTaRCh). 11.–12. december 2023 [online].
- Crkva i politika / Church and Politics. Zagreb, Knjižnica Hijacint Bošković Dominikanskog samostana Kraljice svete Krunice, 25. maj 2023.
- Developing science policy in occupied and liberated Europe 1930s–1960s. Dunaj, Austrian academy of sciences, Campus academy, od 31. maja do 2. junija 2023.
- Digital humanities conference; delavnica The ParlaMint corpora for digital humanities and social sciences research. Gradec, Avstrija, 10.–14. julij 2023.
- Economic history society. Coventry, Warwick University, od 31. marca do 2. aprila 2023.
- European social sciences conference 2023. Göteborg, 12.–15. april 2023.
- European summer university in digital humanities; sklop Combining corpus linguistics and discourse analysis to explore the parliamentary debates across Europe; Cluj-Napoca, Romunija; od 31. julija do 4. avgusta 2023.

- Feminism(s) in the media. Ghent University, University of Antwerp, Gothenburg University, Leuven University, VUB, 14.–15. september 2023.
- Formal descriptions of Slavic languages 16 (FDSL 16); Gradec, Avstrija, od 29. novembra do 1. decembra 2023.
- Gender history and intersectionality in Southeast Europe. Gradec, CSEES, Univerza v Gradcu, 26.–27. maj 2023.
- Genpolsee, Beograd, Srbija, 16.–19. november 2023.
- Historical journal Eastern Europe environmental history special issue roundtable. Helsinki, 2023.
- Historical materialism. Athens, Panteion University, 20.–23. april 2023.
- History of political ideas – early career seminar. London, Institute of historical research, 24. maj 2023.
- Inside extremist narratives. Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, 24. november 2023.
- International conference of the European rural history organization (EURHO). Cluj-Napoca, Babes-Bolyai University and the Transilvanian museum of ethnography, Romunija, 11.–14. september 2023.
- International council on archives – section on business archives. Edinburgh, 24.–26. september 2023.
- Intersecting histories: exploring interdisciplinary perspectives on friendship workshop. Budimpešta, CEU, 23.–24. november 2023.
- IX. međunarodna konferencija o industrijskoj baštini: posvećena temi Industrijsko nasljeđe nakon 1945. Rijeka, 19.–20. maj 2023.
- Krize i reforme – Socijalizam na klupi. Pula, 28–30. september 2023.
- L'energia della montagna. Torino, Italija, 31. november in 1. december.
- Labour, money, banks, culture and politics (from 18th century to 2023). Oradea, Romunija, 16.–18. junij 2023.
- Lessons on resilience – Intelektualna zgodovina žensk – Feminist pedagogies for a post-pandemic future. Beograd, Univerza v Beogradu, 24.–25. marec 2023.
- Migrations and development in mountain borderlands of Switzerland and Slovenia: a comparative perspective (18th–20th centuries). Accademia di architettura, Mendrisio, Švica, 15. februar 2023.
- New diplomatic history network 5th conference. Turku, University of Turku, 25.–27. maj 2023.

- Political socialization in East Central Europe. Bratislava, Institute of history of Slovak academy of sciences, 19.–20. oktober 2023.
- Social sciences & humanities open cloud for researchers, Conference on open materials: examples and learning experiences. Rotterdam, Nizozemska, oktober 2023.
- Socijalizam na klupi. Pulj, CKPIS, Univerza Juraja Dobrile v Puli, 28.–30. september 2023.
- Syntax, phonology and language analysis (SinFonIJA 16); Brno, Češka, 21.–23. september 2023.
- The digitized archive of the League of nations and the interwar Balkans. A new resource for transnational social history. Pariz, Inalco, Maison de la Recherch, 16. oktober 2023.
- The good, the bad and the ugly of language technology infrastructure (Dick Oehrle memorial lecture), ESSLLI 2023: 32nd European summer school in logic, language and information. Ljubljana, Slovenija, avgust 2023.
- The role of the CLARIN research infrastructure in the era of data-intensive language studies, RESOURCEFUL 2023: The second workshop on resources and representations for under-resourced language and domains. Tórshavn, Ferski otoki, maj 2023.
- Theory and movement in a dangerous world – historical materialism Athens. Atene, Panteion University, 20.–23. april 2023.
- UE249 – Pratiques individuelles et action collective en Europe du Sud-Est (XIXe-XXIe siècle): chantiers de recherche. Pariz, EHESS, 11. januar 2023.
- Zur Parteienforschung in ostmitteleuropäischen Transformationsstaaten am Beispiel der Nachfolgestaaten Jugoslawiens: Beitrag zum Workshop Entwicklung der Parteien in den ostdeutschen Bundesländern – neuere Ansätze der Parteien-geschichtsschreibung. Haus der Leibnitz-Gemeinschaft, 24. februar 2023.

Mednarodna sodelovanja

- Accademia di architettura, Mendrisio, Švica
- Akademie věd České republiky
- Central European university
- CLARIN ERIC
- DARIAH.EU
- Department of business humanities and law of the Copenhagen business school
- Department of linguistics and English language, Lancaster university
- Die Universität Graz
- ELHN Working group on feminist labour history
- EÖTVÖS LORÁND TUDOMANYEGYETEM
- European information and research network on parliamentary history
- European social science history conference
- European society for environmental history
- Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
- Filozofická fakulta, Bratislava
- Filozofski fakultet Beograd, Srbija
- Filozofski fakultet u Puli
- Göteborgs universitet
- Graduate school, Aldorfu (Švica)
- Inalco university, Pariz
- Institut für Kulturwissenschaften und Theatergeschichte der ÖAW
- Institut für Soziologie, Gradec
- Institut za nacionalno istorijo, Skopje
- Institut za savremenu istoriju, Beograd
- Institute of historical research, London
- Institute of history of Slovak academy of sciences
- Institutionen för idé- och samhällsstudier, Umeå University (Švedska)
- Intellectual history in East Central Europe research network
- Kagawa university
- Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb
- Kommission für Geschichte des Parlamentarismus und der politischen Parteien
- KU Leuven
- Language, ideology and power, ESRC centre for corpus approaches to social science
- Matica hrvatska
- Maynooth university, Irska
- Muzeul etnografic al Transilvaniei
- Österreichische Akademie der Wissenschaften
- Panteion university
- Politikátörténeti Intézet, Budapest (Political history institute)
- Rachel Carson center for environment and society
- Society for Slovene studies
- St. Trudpertu, Schwarzwald (Nemčija)
- Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
- Sveučilište u Zagrebu
- University of Sheffield, Združeno kraljestvo
- Umeå universitet
- Universität Bern
- Universitat de Barcelona
- Universitatea »Lucian Blaga« din Sibiu

- Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
- University of Cambridge
- University of Freiburg
- University of Glasgow
- University of Turku
- Univerza Juraja Dobrile v Puli
- Univerzita J. A. Komenskeho
- Univerzita Karlova v Pragi
- Univerzitet u Beogradu
- Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
- Ustav pro studium totalitnich režimu
- Warwick university
- Софийския университет

V sklopu mednarodnega sodelovanja je na INZ 7. marca 2023 potekala delavnica *Raziskovanje preteklosti, razmišljanje o prihodnosti: okrogla miza ob obletnici vzpostavitve diplomatskih odnosov med Slovenijo in Ukrajino in obravnavanje skupnih akademskih interesov v zgodovini in digitalni humanistiki*, ki so se je udeležili predstavniki ukrajinske ambasade v Slovenji. Udeleženci so se strinjali, da imata Slovenija in Ukrajina precej primerljivih izkušenj iz bližnje preteklosti zaradi pripadnosti ideološko vezanim federalnim unijam. Novo obdobje odnosov z Evropsko unijo, glede na članstvo Slovenije in kandidaturo Ukrajine, zahteva rekonceptualizacijo preteklosti, sedanjosti in prihodnosti mladih nacionalnih držav v procesu evropeizacije. Debata je bila usmerjena na vprašanji: Kako to vpliva na raziskovanje in poučevanje zgodovine? Kako lahko digitalna humanistika olajša sodelovanje med slovenskimi in ukrajinskimi znanstveniki?

Slika 38: Zakuska po okrogli mizi ob obletnici vzpostavitve diplomatskih odnosov med Slovenijo in Ukrajino

Ljubljana, INZ, 7. marec 2023

Foto: Sergej Škofljanec

OBJAVE RAZISKOVALK IN RAZISKOVALCEV

V letu 2023 so sodelavci INZ zabeležili 393 osebnih bibliografskih enot (v letu 2022: 290 = +103), seznam je dostopen na *SICRIS – COBISS.net*, *Vrednotenje raziskovalne organizacije*: <https://bib.cobiss.net/biblioweb/eval/si/slv/evalorg/655>.

Struktura in število objavljenih bibliografskih enot, ki jih izkazuje bibliografija INZ za leto 2023, neposredno odražata kakovost in obseg opravljenega raziskovalnega in strokovnega dela. Rastoča odmevnost raziskovalnega dela raziskovalne skupine INZ se med drugim vidi iz števila citatov v WoS in Scopus, mnogo povednejši so knjižni citati, objave v renomiranih edicijah in širša prepoznavnost inštitutskih raziskovanj.

Izpostavljeno:

1. CENTRIH, Lev, SITAR, Polona. *Pol kmet, pol proletarec: integrirana kmečka ekonomija v socialistični Sloveniji, 1945–1991*. Koper: Založba Univerze na Primorskem, 2023. 253 str., ilustr., tabele. Slovenska znanstvena zbirka za humanistiko, 6. ISBN 978-961-293-238-1. ISSN 2820-6460. [COBISS.SI-ID 154579715] kategorija: 2A (Z, A', A1/2); tip dela je verificiral OSICD.
2. ERJAVEC, Tomaž, OGRODNICZUK, Maciej, OSENOVA, Petja, LJUBEŠIĆ, Nikola, SIMOV, Kiril, PANČUR, Andrej, RUDOLF, Michał, KOPP, Matyáš, FIŠER, Darja, et al. The ParlaMint corpora of parliamentary proceedings. *Language resources and evaluation*. [Online ed.]. 2023, vol. 57, str. 415–448. ISSN 1574-0218. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10579-021-09574-0>, DOI: 10.1007/s10579-021-09574-0. [COBISS.SI-ID 96648451], [JCR, SNIP, WoS do 1. 4. 2024: št. citatov (TC): 16, čistih citatov (CI): 16, čistih citatov na avtorja (CIAu): 1.11, Scopus do 23. 3. 2024: št. citatov (TC): 25, čistih citatov (CI): 25, čistih citatov na avtorja (CIAu): 1.73] kategorija: 1A1 (Z, A', A', A1/2); uvrstitev: Scopus (h), SCIE, Scopus (d), MBP (BLING, CA, ERC, ERIHPLUS, INSPEC, METADEX, PUBMED); tip dela je verificiral OSICT.
3. FIŠER, Darja, KONOVŠEK, Tjaša, PANČUR, Andrej. Referencing the public by populist and non-populist parties in the slovene parliament. *Slovensščina 2.0: empirične, aplikativne in interdisciplinarne raziskave*. 2023, letn. 11, št. 1, str. 69–90, ilustr. ISSN 2335-2736. <https://journals.uni-lj.si/slovenscina2/article/view/12026>, DOI: 10.4312/slo2.0.2023.1.69-90. [COBISS.SI-ID 164854275], [SNIP, Scopus] kategorija: 1A2 (Z, A', A1/2); uvrstitev: Scopus (h), Scopus (d), MBP (BLING, DOAJ); tip dela je verificiral OSICH.
4. GAŠPARIČ, Jure. *Hinter den Kulissen des Parlaments: Die jugoslawische Skupština 1919–1941*. 1. Auflage. Düsseldorf: Droste Verlag, 2023. 219 str., ilustr. *Parlamente in Europa*, 10, Beiträge zur Geschichte des Parlamentarismus und der politischen Parteien, 188. ISBN 978-3-7700-5359-9, ISBN 3-7700-5359-1. [COBISS.SI-ID 179164163].

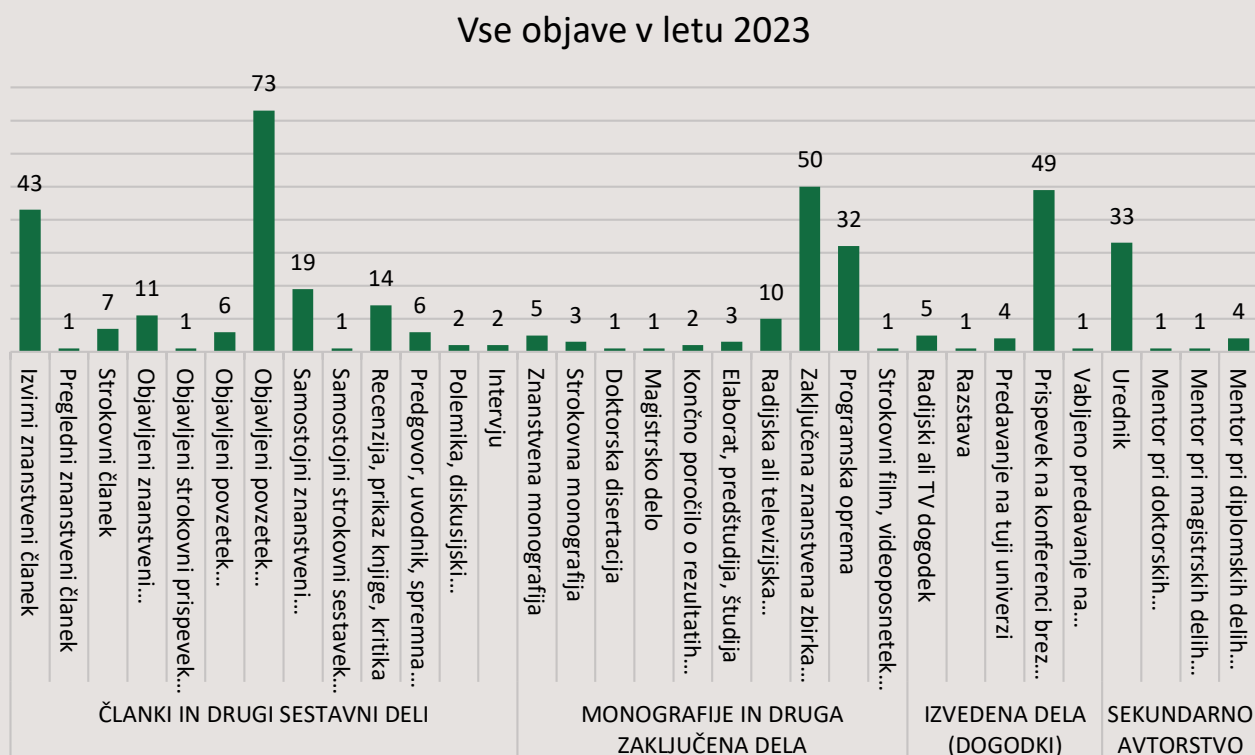
5. GABRIČ, Aleš. Od popolne neznanke do prisrčne prijateljice: slovensko spoznavanje Japonske, njenih prebivalcev in običajev. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023. 259 str., ilustr. Zbirka Razpoznavanja, 50. ISBN 978-961-7104-25-7. ISSN 2350-5664. [COBISS.SI-ID 159845891].
6. LAZAREVIČ, Žarko, RENDLA, Marta, SEDLAČEK, Janja. *Zgodovina zadružništva v Sloveniji: (1856–1992)*. Ljubljana: Zadružna zveza Slovenije, 2023. 291 str., ilustr. ISBN 978-961-90457-7-0. [COBISS.SI-ID 169607427] kategorija: 2A (Z, A¹/2); tip dela je verificiral OSICD.
7. *Prispevki za novejšo zgodovino*; Vol. 63 No. 2 (2023): *Eastern enlargement, or an all-European transformation? The 1990s in European politics*. Prispevki članov PS:
 - GJURIČOVÁ, Adela, GAŠPARIČ, Jure. Eastern enlargement, or an all-European transformation?. *Prispevki za novejšo zgodovino*. [Tiskana izd.]. 2023, letn. 63, št. 2, str. 8–9. ISSN 0353-0329. <https://ojs.inz.si/pnz/article/view/4223>. [COBISS.SI-ID 170269699], [SNIP]ategorija: SU (S); uvrstitev: Scopus (h), MBP (ERIHPLUS, HA, PUBMED).
 - GAŠPARIČ, Jure, PANČUR, Andrej, SKUBIC, Jure. European politics behind closed doors: the origins of euroscepticism in Slovenia. *Prispevki za novejšo zgodovino*. [Tiskana izd.]. 2023, letn. 63, št. 2, str. 20-43, ilustr. ISSN 0353-0329. <https://ojs.inz.si/pnz/article/view/4174>, DOI: 10.51663/pnz.63.2.02. [COBISS.SI-ID 170278915], [SNIP, Scopus].
 - ZAJC, Marko. The hour of European truth for Slovenian intellectuals. *Prispevki za novejšo zgodovino*. [Tiskana izd.]. 2023, letn. 63, št. 2, str. 58-77. ISSN 0353-0329. <https://ojs.inz.si/pnz/article/view/4219>, DOI: 10.51663/pnz.63.2.04. [COBISS.SI-ID 170284547], [SNIP, Scopus].
8. REMEC, Meta (ur.). *Gozd in ljudje – razmerja in zgodovina*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023, ilustr. Zbirka Vpogledi, 26. ISBN 978-961-7104-30-1. ISSN 2350-5656. [COBISS.SI-ID 170774787].
9. SEDLAČEK, Janja, RENDLA, Marta. Air pollution in Slovenia in socialist Yugoslavia. *Historica*. 2023, vol. 14, iss. 1, str. 41-55. ISSN 2695-060X. https://dokumenty.osu.cz/ff/journals/historica/2023-1/His_23-1_Sedlacek-Rendla.pdf, DOI: 10.15452/Historica.2022.14.0004. [COBISS.SI-ID 159714307], [Scopus] kategorija: 1A4 (Z); uvrstitev: Scopus (h), MBP (DOAJ, ERIHPLUS); tip dela je verificiral OSICH.
10. SMILJANIČ, Ivan. »Erased from the face of God«: Slovene economic nationalism in press reports on A. Kajfež & Co. in Kočevje. *Historical studies on Central Europe*. 2023, vol. 3, no. 1, str.122–143. ISSN 2786-0922. <https://ojs.elte.hu/hsce/article/view/5335/5292>, DOI: 10.47074/HSCE.2023-1.06. [COBISS.SI-ID 160908803] kategorija: 1C (Z); uvrstitev: MBP (DOAJ); tip dela je verificiral OSICH.
11. SZDL – kdaj, zakaj, kako [Elektronski vir]: mednarodna delavnica, 8. december 2023, Inštitut za novejšo zgodovino. sodelujoči člani PS: Marko Zajc, Damijan Guštin, Nina Vodopivec, Bojan Godeša, Jurij Hadalin, Nesa Vrečer, Saša Hajzler; zunanji: Igor Duda (FF, Pula), Sašo Slaček (FDV), Nina Žnidaršič (FDV), Una

Blagojević (Berlin), Ivana Dobrivojević Tomić (Beograd), Tina Filipović (Pula), Mateja Režek (ZRS Koper), Lev Centrih (INZ, FHŠ Koper).

12. ŠORN, Mojca, CVEK, Ana. *Vsebine in njihovo razporejanje na portalu Zgodovina Slovenije – Sistory (s poudarkom na publikacijah)*. Verzija 1.0. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023. 1 spletni vir, ilustr. ISBN 978-961-7104-29-5, ISBN 978-961-7104-28-8. https://sistory.github.io/Vsebine_Sistory/, <http://hdl.handle.net/11686/57298>, <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-LYM9EXJQ>. [COBISS.SI-ID 165297667].
13. Transformacije meja in mejnih območij med imperialnimi, postimperialnimi in postjugoslovanskimi tranzicijami [Elektronski vir]: mednarodna delavnica, 15. in 16. junij 2023: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Titov trg 5, Koper. Nastopilo je 18 referentk in referentov: Marko Zajc (INZ, FHŠ), Jurij Hadalin (INZ, FHŠ), Nataša Henig Mišič (INZ, FHŠ), Peter Mikša (FF Ljubljana) / Matija Zorn (ZRC SAZU), Petra Svoljšak (ZRC SAZU), Rok Stergar (FF Ljubljana), Saša Hajzler (INZ), Aleksander Panjek (FHŠ), Bojan Godeša (INZ), Petra Kavrečič (FHŠ), Neja Blaj Hribar (INZ), Jernej Kosi (FF Ljubljana), Attila Kovács (INV), László Göncz (INV), Sindi Časar (FF Ljubljana), Blaž Štangelj (INZ), Christian Promitzer (Univerza v Gradcu), Diego Han (Centar za povijesna istraživanja Rovinj).

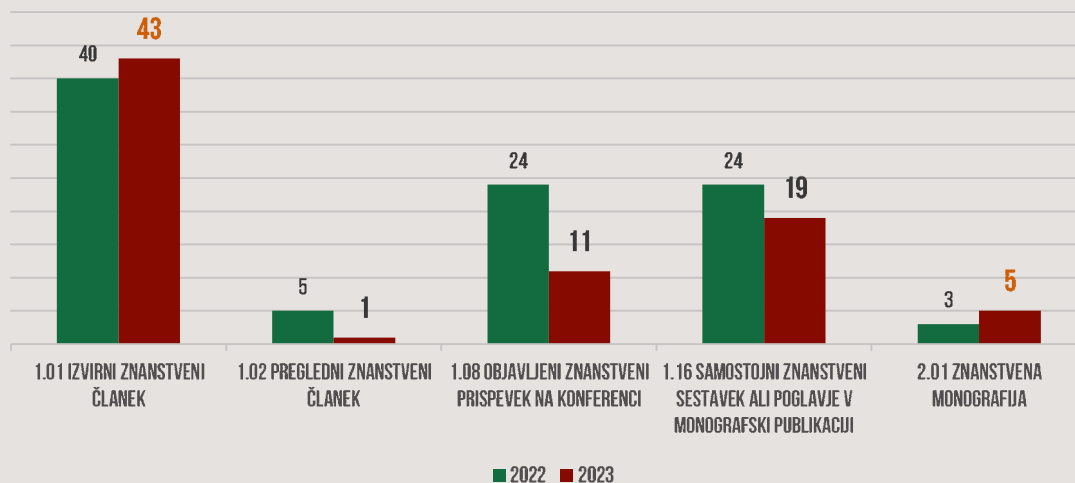
Graf 2: Objave sodelavk in sodelavcev INZ v letu 2023 (po kategorijah)

Pripravil: Mihael Ojsteršek

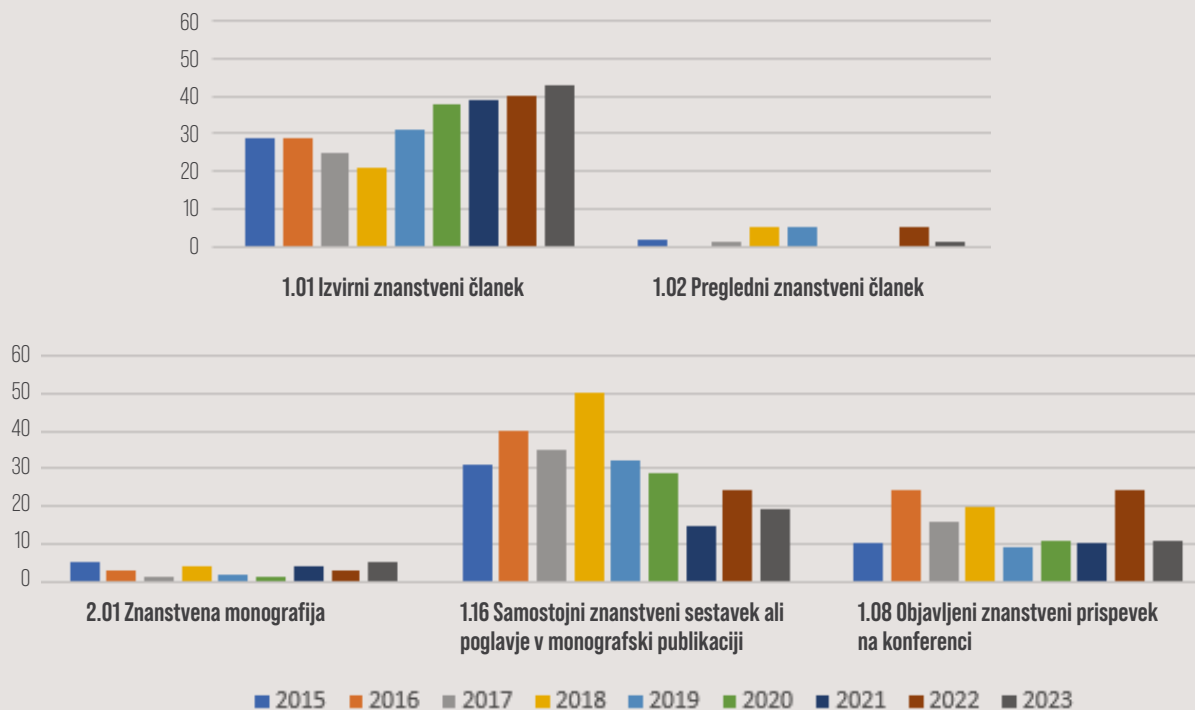
Graf 3: Primerjava znanstvenih objav sodelavk in sodelavcev INZ za leti 2022 in 2023

Pripravil: Mihael Ojsteršek

Graf 4: Primerjava znanstvenih objav sodelavk in sodelavcev INZ med letoma 2015 in 2023

Pripravil: Mihael Ojsteršek

Sodelavke in sodelavci INZ so v letu 2023 izdali štiri znanstvene in tri strokovne monografije.

Slika 39: Sara Šifrar Krajnik je v sodelovanju z Gorenjskimi lekarnami izdala knjigo *Lekarništvo na Loškem*.

Slika 40: Knjiga »Čuvajte mi Jugoslavijo«, katere soavtor je Ivan Smiljanić, predstavlja spomenike, posvečene kraljevi družini Karadorđević, ki so se nahajali na prostoru današnje Republike Slovenije.

Slika 41: Priredba knjige Jureta Gašpariča *Izza parlamenta. Zakulisje jugoslovanske skupščine 1919–1941* je izšla v zbirki Parlamente in Europa (10), ki jo izdaja Kommission für Geschichte des Parlamentarismus und der politischen Parteien.

Slika 43: Kolega Centrih je knjigo, ki jo je izdal v soavtorstvu, 12. julija 2023 predstavil v oddaji Glasovi svetov na Radiu Slovenija, Tretji program ARS.

Slika 42: Knjigo, ki so jo napisali Žarko Lazarević, Marta Rendla in Janja Sedlaček in podaja prvi celostni prikaz zgodovine zadružništva na Slovenskem, krasi naslovnica z doužnjekom ali žetvenim vencem iz Prekmurja, simbolom povezovanja v kmetijstvu.

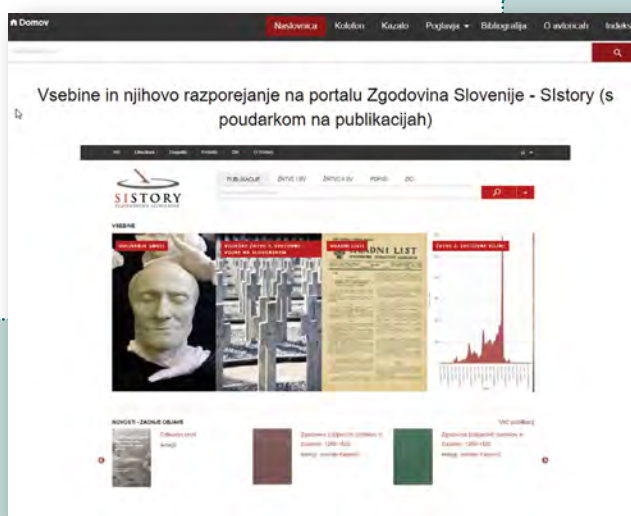
Slika 44: Aleš Gabrič je knjigo *Od popolne neznanke do prisrčne prijateljice* predstavil v Muzeju novejšje in sodobne zgodovine Slovenije.

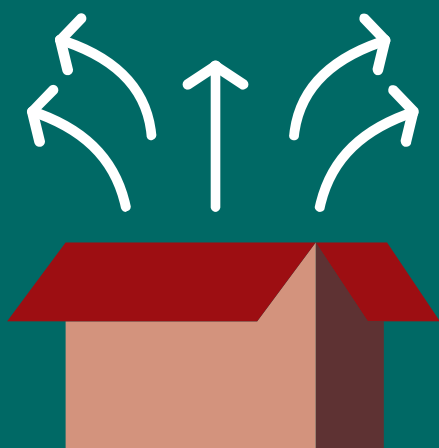

Slika 45: Pri izdaji strokovne monografije *Učbeniki za osnovne in nižje srednje šole med letoma 1774 in 1918* je sodelovala Neja Blaj Hribar.

Slika 46: Strokovno publikacijo o vsebinah na portalu Zgodovina Slovenije – Sistory sta napisali Ana Cvek in Mojca Šorn.

PEDAGOŠKO DELO

Nosilci in izvajalci predmetov v dodiplomskem in magistrskem univerzitetnem izobraževanju

- Dr. Lev Centrih: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije.
- Dr. Darja Fišer: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta in doktorski študij Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti.
- Dr. Aleš Gabrič: član komisij za spremljanje individualnega študijskega programa na doktorskem študiju na Univerzi v Ljubljani – Filozofski fakulteti, Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje ter Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo.
- Dr. Jure Gašparič: somentor doktorski študentki Lei Vrečko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in doktorski študentki Saši Hajzler na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem.
- Dr. Jurij Hadalin: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, in član komisije za spremljanje doktorske študentke Mimoze Budeci na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani.
- Dr. Nataša Henig Mišičič: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije.
- Dr. Žarko Lazarevič: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, in Univerza v Novi Gorici, Fakulteta za humanistiko.
- Dr. Janja Sedlaček: Univerza v Novi Gorici, Fakulteta za humanistiko.
- Dr. Marko Zajc: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, in somentor doktorski študentki Saši Hajzler ter član komisije za doktorski študij kandidatke Nine Žnidaršič na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, član komisije za doktorski študij kandidata Jana Bernota na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Vabljeni predavanja in vaje na univerzah in visokih šolah ter drugo pedagoško delo

Univerza v Ljubljani

Filozofska fakulteta:

- Neja Blaj Hribar, predavanje Historični popisi prebivalstva za študente prve stopnje v okviru seminarja Slovenska zgodovina 19. stoletja.
- Neja Blaj Hribar, sodelovanje pri praksi študentov zgodovine predmeta Lokalna zgodovina.

- Ana Cvek, mentorica pri izvajanju prakse (bibliotekarstvo in informacijske znanosti ter zgodovina).
- Darja Fišer, Priprava učnih gradiv »Introduction to language data: standards and repositories« (https://upskillsproject.eu/project/standards_repositories/) in smernic »Research-based teaching: guidelines and best practices« (<https://zenodo.org/records/8176220>) ter »Integrating research infrastructures into teaching: recommendations and best practices« (<https://zenodo.org/records/8114407>).
- Aleš Gabrič, član komisije za zagovor ali individualnega študijskega programa na doktorskem študiju.
- Jure Gašparič, somentor doktorski študentki Lei Vrečko.
- Bojan Godeša, mentor doktorskega študenta Blaža Štanglja.
- Isidora Grubački, Seminar: UE249 – Pratiques individuelles et action collective en Europe du Sud-Est (XIXe-XXIe siècle): chantiers de recherche Univerza: EHESS, Pariz.
- Žarko Lazarević, mentor doktorskega študenta Ivana Smiljanića.
- Mihael Ojsteršek, mentor pri izvajanju prakse (zgodovina).
- Andrej Pančur, somentor doktorske študentke Neje Blaj Hribar.
- Mojca Šorn, mentorica pri izvajanju prakse (zgodovina).

Fakulteta za družbene vede:

- Aleš Gabrič, mentor doktorske študentke Teje Zorko.
- Jurij Hadalin, član komisije za spremljanje doktorske študentke Mimoze Budeci.

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo:

- Aleš Gabrič, član komisije za zagovor ali individualnega študijskega programa na doktorskem študiju.

Akademija za likovno umetnost in oblikovanje:

- Aleš Gabrič, član komisije za zagovor ali individualnega študijskega programa na doktorskem študiju.

Univerza na Primorskem

Fakulteta za humanistične študije:

- Jurij Hadalin, predavatelj in član komisije za spremljanje doktorske študentke Mi-moze Budeci.
- Nataša Henig Miščič, vodenje vaj.
- Žarko Lazarevič, predavatelj.
- Meta Remec, mentorica doktorske študentke Nine Ošep.
- Marko Zajc, predavatelj in mentor doktorskih študentk Nese Vrečer in Saše Haj-zler.

Univerza v Novi Gorici

Fakulteta za humanistične študije:

- Žarko Lazarevič, predavatelj.
- Janja Sedlaček, vodenje seminarja.

ČLANI RAZISKOVALNE
SKUPINE V
UREDNIŠKIH ODBORIH
TER UREDNIŠTVIH
ZNANSTVENIH IN
STROKOVNIH REVIJ

Članice in člani raziskovalne skupine so bili v letu 2023 v naslednjih uredniških odborih ter uredništvih znanstvenih in strokovnih revij:

- *Bankarstvo*, član uredništva dr. Žarko Lazarević.
- *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo*, član uredništva dr. Damijan Guštin.
- *Gender and language* (Equinox), članica uredniškega odbora dr. Ksenija Bogetić.
- *Historijska traganja*, član uredništva dr. Aleš Gabrič.
- *Humanities & social sciences communications* (Nature/Palgrave Macmillan), članica uredniškega odbora dr. Ksenija Bogetić.
- *International journal of humanities and social science research*, članica uredništva dr. Meta Remec.
- *Journal of language modelling*, članica uredniškega odbora dr. Darja Fišer.
- *Journal of teaching English for specific and academic purposes* (University of Niš), članica uredniškega odbora dr. Ksenija Bogetić.
- *Kronika*, časopis za krajevno zgodovino, član uredniškega odbora dr. Aleš Gabrič.
- *Language in society* (Cambridge University Press), članica uredniškega odbora dr. Ksenija Bogetić.
- *Language. Text. Society* (Samara University), članica uredniškega odbora dr. Ksenija Bogetić.
- *Megatrend review*, Beograd, član uredništva dr. Žarko Lazarević.
- *Prispevki za novejšo zgodovino*, glavni in odgovorni urednik dr. Jure Gašparič, pomočnica urednika dr. Mojca Šorn, člani uredništva Ana Cvek, dr. Filip Čuček, Miha Ojsteršek, dr. Andrej Pančur, dr. Marko Zajc.
- *Razpoznavanja*, glavna urednica dr. Mojca Šorn.
- *Romanian review of financial and banking history*, član uredniškega sveta dr. Žarko Lazarević.
- *Sensus historiae*, Bydgoszcz, član uredništva dr. Jure Gašparič.
- *SIstory: Zgodovina Slovenije*, glavna in odgovorna urednica dr. Mojca Šorn.
- *Slovenska znanstvena zbirka za humanistiko*, član uredniškega sveta dr. Žarko Lazarević.
- *Slovenščina 2.0: empirical, applied and interdisciplinary research*, članica uredniškega odbora dr. Darja Fišer.
- *Spol.si*, članica uredništva Neja Blaj Hribar.
- *Strategic panorama* (NISS, Ukrajina), članica uredništva Ganna Kryvenko.
- *Verbum historiae*, član uredništva dr. Jure Gašparič.
- *Zgodovina v šoli*, članica uredniškega odbora dr. Mojca Šorn.
- *Zgodovina za vse*, član uredništva dr. Jure Gašparič.
- *Zgodovinski časopis*, član uredniškega odbora dr. Žarko Lazarević.

ČLANI RAZISKOVALNE SKUPINE V STROKOVNIH TELESIH IN ORGANIH TER NA DRUŽBENIH FUNKCIJAH

Članice in člani raziskovalne skupine so bili v letu 2023 v naslednjih strokovnih telesih in organih ter na družbenih funkcijah:

- CLARIN.SI (upravni odbor)
- Delovna skupina za pripravo izhodišč za izvedbo prehoda na novo zakonodajo s področja znanstvenoraziskovalne dejavnosti na Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS)
- Delovna skupina za pripravo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in inovacije (MVZI)
- Društvo akademska pobuda Novo mesto
- IATEFL Slovenija
- Intellectual history in East Central Europe research network
- Komisija Načrt za enakost spolov pri Univerzi v Ljubljani, Filozofska fakulteta
- Komisija za pripravo izhodišč za postavitev spomenika slovenske osamosvojitve na Ministrstvu za obrambo RS
- Komisija Vlade RS za izvajanje Zakona o popravi krivic
- Koordinacija samostojnih slovenskih raziskovalnih inštitutov Slovenije (KOsRIS)
- Koordinacijski odbor za raziskovanje diplomatske zgodovine
- Muzej za novejšo zgodovino Slovenije (strokovni svet)
- Odbor za vključevanje uporabnikov pri CLARIN ERIC
- Slovenska matica (nadzorni odbor)
- Slovensko sociološko društvo
- Society for Slovene studies (izvršni odbor)
- Strateški svet za preprečevanje sovražnega govora, posvetovalno telo predsednika Vlade Republike Slovenije
- Strokovni svet za enakost spolov pri MDDSZ
- SVIZ
- The European information and research network on parliamentary history
- Zgodovinska komisija pri ZZB NOV Slovenije
- Zgodovinsko društvo Ljubljana
- Znanstveni odbor Nacionalne raziskovalne infrastrukture Inštituta za češki nacionalni korpus
- Znanstveni odbor Nacionalne interdisciplinarne raziskovalne e-infrastrukture za bolgarski jezik in kulturno dediščino, vire in tehnologije

- Znanstveno-svetovalni svet Avstrijskega centra za digitalno humanistiko in kulturno dediščino pri Avstrijski akademiji znanosti
- Znanstveno-svetovalni svet češkega nacionalnega korpusa
- Znanstveno-svetovalni svet Nacionalne interdisciplinarne raziskovalne e-infrastrukture za bolgarske jezikovne vire, tehnologije in kulturno dediščino pri Bolgarski akademiji znanosti
- Zveza zgodovinskih društev Slovenije

Izpostavljeno:

Dr. Aleš Gabrič

je predsednik
Slovenske matice.

Dr. Jure Gašparič

je državni sekretar,
pristojen za inovacije na
Ministrstvu za visoko
šolstvo, znanost in
inovacije (MVZI).

Dr. Darja Fišer

je izvršna direktorica
CLARIN ERIC.

PRIZNANJA IN NAGRADE ČLANOV RAZISKOVALNE SKUPINE INZ

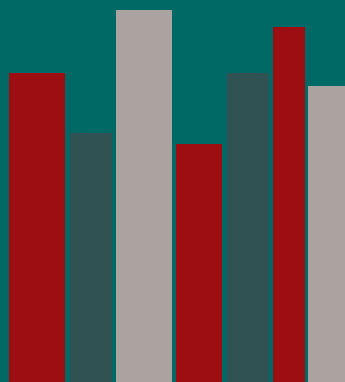

Nesa Vrečer je prejela priznanje za dosežke in udejstvovanje na področju obštudijskih dejavnosti za organizacijo doktorske konference programa Humanistika in družboslovje.

Dr. Jakob Lenardič je za doktorsko delo z naslovom Skladijsko-pomenska razčlemba srednjiških zgradb v tvorbeno-pretvorbeni slovnici prejel nagrado dr. Ane Mayer Kansky, ki jo podeljuje UL. Nagrajeno delo na področju humanistike in izobraževanja je nastalo pod mentorstvom prof. dr. Gašperja Ilca.

ZALOŽBA INŠTITUTA ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

Odgovorna urednica:

dr. Mojca Šorn

Uredniški odbor:

dr. Bojan Godeša,
Mihael Ojsteršek,
dr. Andrej Pančur in
Ivan Smiljanić

Založniško dejavnost

v okviru

Znanstvenoraziskovalnega
oddelka izvaja Založba Inštituta
za novejšo zgodovino. Založba
INZ je znanstvena založba, ki
izdaja verificirane/recenzirane
najnovejše raziskovalne dosežke
s področja humanistike in
družboslovja.

V letu 2023 so v zbirki Razpoznavanja izšle tri znanstvene monografije:

- Cankar, Tadej. »Odločnejši protivniki semitstva«: o antisemitizmu in slovenskih liberalcih na Kranjskem. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino: Arhiv Republike Slovenije, 2023.
- Gabrič, Aleš. Od popolne neznanke do pristrčne prijateljice: slovensko spoznavanje Japonske, njenih prebivalcev in običajev. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023.
- Pacek, Dejan. Od konflikta h kompromisu: oris odnosa med državo in Katoliško cerkvijo v Sloveniji 1966–1991. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023.

Slika 47: V letu 2023 so v zbirki Razpoznavanja / Recognitiones izšle tri monografije.

Foto: Sergej Škofljanec

V zbirki Vpogledi je v letu 2023 izšla ena znanstvena publikacija: Remec, Meta (ur.). *Gozd in ljudje – razmerja in zgodovina*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023.

Slika 48: Zbirki Vpogledi se je v letu 2023 pridružila publikacija s številko 26, ki jo je uredila Meta Remec.

Foto: Sergej Škofljanec

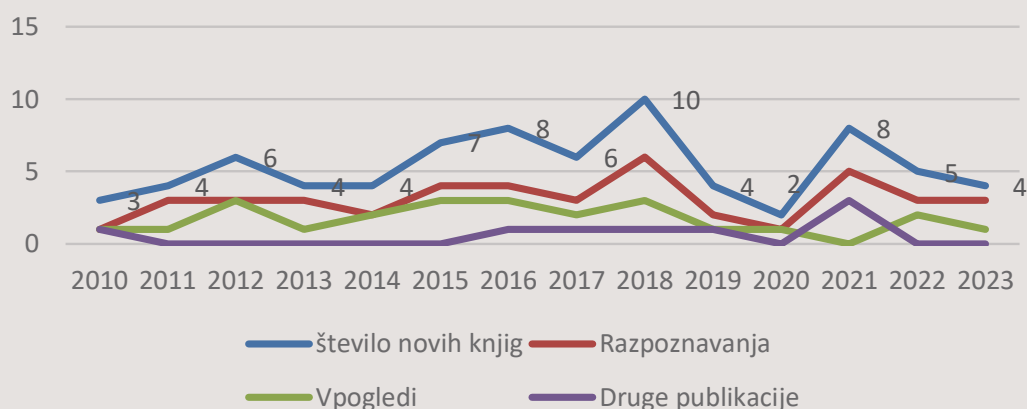

Založba je izdala tri elektronske publikacije:

- BERNOT, Jan, BLAJ HRIBAR, Neja. *Učbeniki za osnovne in nižje srednje šole med letoma 1774 in 1918: komentirana bibliografija s spremno študijo / Elementary and middle school textbooks between 1774 and 1918: An annotated bibliography with supporting study*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023. 1 spletni vir.
- PIRMAN, Alenka (ur.). *Odlivanje smrti. Posmrtne maske v slovenskih javnih zbirkah*. Verzija 1.0. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023. 1 spletni vir.
- ŠORN, Mojca, CVEK, Ana. *Vsebine in njihovo razporejanje na portalu Zgodovina Slovenije – SIstory (s poudarkom na publikacijah)*. Verzija 1.0. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2023. 1 spletni vir.

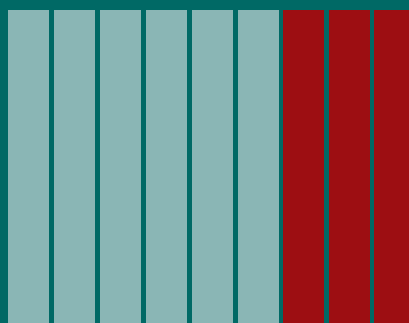
Graf 5: Število publikacij, ki jih je Založba INZ izdala med letoma 2010 in 2023.

Pripravil: Mihael Ojsteršek

Člani UO so se ukvarjali s pravno-administrativnimi nalogami (pridobitvijo ustreznih dokumentov za uporabo/objavo gradiv, sklenitvami pogodb o prenosu avtorskih pravic) in promocijo/diseminacijo, spletno in sejensko (Sejem akademске knjige Liber.Ac, Azil s prijatelji – knjižni sejem družboslovja in humanistike, Slovenski knjižni sejem, sejem Založbe INZ).

PRISPEVKI ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

Glavni in odgovorni urednik:

dr. Jure Gašparič

Uredniški odbor do 8. septembra 2023:

dr. Mojca Šorn, dr. Andrej Pančur,
dr. Marko Zajc, dr. Filip Čuček,
dr. Damijan Guštin, dr. Zdenko Čepič
(vsi INZ), dr. Andreas Schulz (KGParl,
Goethejeva Univerza v Frankfurtu),
dr. Martin Moll (Univerza Karla in Franca
Graz), dr. L'uboš Kačírek (Filozofska
fakulteta Univerze Komenskega
Bratislava), dr. Zdenko Radelič
(Hrvatski institut za
povijest Zagreb)

Uredniški odbor od 8. septembra 2023:

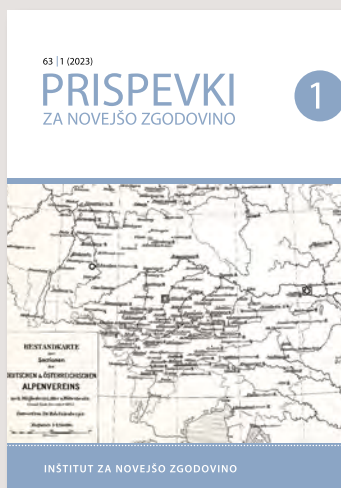
dr. Mojca Šorn (namestnica urednika),
dr. Andrej Pančur, dr. Marko Zajc,
dr. Filip Čuček, Ana Cvek, Neja Blaj
Hribar, Mihael Ojsteršek (vsi INZ),
dr. Ivan Sablin (INZ, Univerza v
Heidelbergu), dr. Andreas Schulz (KGParl,
Goethejeva Univerza v Frankfurtu),
dr. Martin Moll (Univerza Karla in
Franca Graz), dr. Adéla Gjuričová
(Inštitut za sodobno zgodovino
pri Češki akademiji
znanosti)

V letu 2023 so izšle tri številke *Prispevkov za novejšo zgodovino*, ki so obravnavale na eni strani politično, vojaško in kulturno, na drugi strani pa tudi gospodarsko in socialno zgodovino. Znanstveni članki so bili raznovrstni, metodološki pristop širok, vseboval je tako študije primerov kot širše analize in obravnave.

Prva številka je bila klasična, delno v angleškem in hrvaškem jeziku. Druga in tretja številka sta bili delno tematski, druga številka delno v angleškem jeziku (Eastern enlargement, or an all-European transformation?), tretja v celoti v slovenskem jeziku (Vizije prihodnosti: študijski primeri načrtovanja stvarnosti na Slovenskem po obeh svetovnih vojnah). Skupni obseg vseh treh številke je 709 strani, znanstvenih razprav je 27, dva uvodnika, eno razmišljanje in 14 ocen knjig in konferenčnih poročil.

V letu 2023 je bila revija indeksirana v šestih podatkovnih bazah: European reference index for the humanities, European reference index for the humanities and social sciences (ERIH PLUS), European reference index for the humanities B, Historical abstracts, PubMed, Scopus (h). Revija je bila v skladu z evropskimi smernicami predstavljena na več slovenskih knjižnih sejmihih.

Septembra 2023 je bil imenovan nov uredniški odbor. Delo je potekalo v skladu z načrti, revija ostaja osrednji medij na področju slovenske in regionalne sodobne zgodovine 19. in 20. stoletja.

NOVOZAPOSLENI V 2023

Sara Krajnik Šifrar,
na INZ od 1. januarja 2023

Dr. Lev Centrih,
na INZ od 1. januarja 2023

Dr. Ksenija Bogetić Pejović,
na INZ od 1. marca 2023

Patricija Manfreda,
na INZ od 1. marca 2023

Jure Skubic,
na INZ od 1. marca 2023

Bojan Evkoski,
na INZ od 27. marca 2023
do 30. julija 2023

Kristina Pahor de Maiti Tekavčič,
na INZ od 1. maja 2023

Dr. Ivan Sablin,
na INZ od 1. septembra 2023

Nina Ošep,
na INZ od 1. oktobra 2023

Tamara Logar,
na INZ od 15. novembra 2023

Dr. Simon Krek,
na INZ od 1. decembra 2023

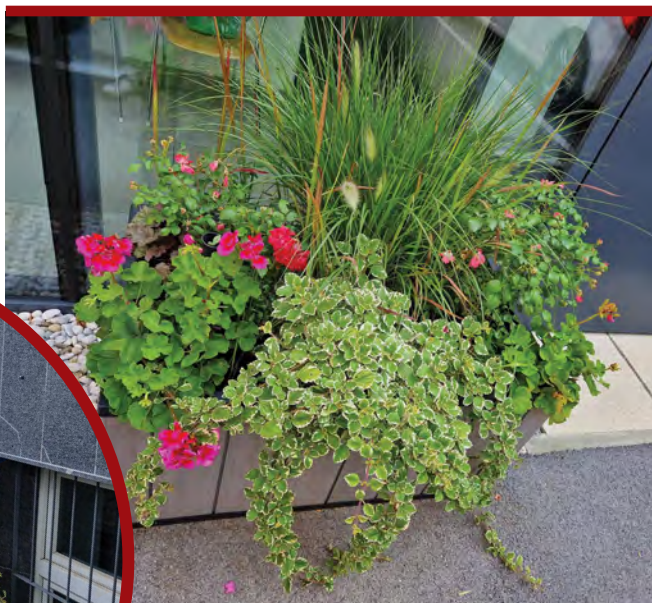

**» DRUŽBA JE SLUŽBA IN
SLUŽBA JE DRUŽBA «**

[Andrej Pančur, direktor, 9. april 2023]

»DRUŽBA JE SLUŽBA IN SLUŽBA JE DRUŽBA«

Slike 49-51: Pod vodstvom Anite Rus se zaposlene in zaposleni trudijo, da cveti tudi okolica inštituta.

Slika 52: Izdelovanje cvetličnih lončkov na pomladovanju

Ljubljana, INZ, 17. marec 2023

Foto: Mojca Šorn

Sliki 53 in 54: Predpočitniška zabava

Ljubljana, INZ, 3. julij 2023

Foto: Mojca Šorn

**Slika 55: Rojeni julija
praznujejo**

Od desne proti levi Sergej
Škofljanec, Ida Leonida
Gnidovec, Nesa Vrečer in
Jurij Hadalin.
Ljubljana, INZ, 26. julij 2023
Foto: Bojan Godeša

Sliki 56 in 57: Zabava za rojene septembra

Na levi fotografiji v sredini Meta Remec, ob njej Ana Cek in Mihael Ojsteršek;
na desni fotografiji Tatjana Jovičević in Meta Remec
Ljubljana, INZ, 5. oktober 2023

Foto: Bojan Godeša

»DRUŽBA JE SLUŽBA IN SLUŽBA JE DRUŽBA«

Sliki 58 in 59: Na Privozu v roza hiši, kjer strašijo miši, so udeleženci jesenskega druženja iskali zaklad in si spekli večerjo.

Ljubljana, INZ, 27. oktober 2023

Foto: Tamara Logar

Slika 60: Zimska ustvarjalna delavnica

Ljubljana, INZ, 15. december 2023

Foto: Tamara Logar

Slike 61-67: Priprave na zaključek leta 2023

Ljubljana, INZ, 5. december 2023

Foto: Mojca Šorn

Od desne proti levi čepijo Blaž Štangelj, Karin Konda Mihačič, Nina Ošep, Maja Lukanc, Neja Blaj Hribar (pred njo leži Narnia), Bojan Godeša, Sergej Škofljanec; od leve proti desni stojijo Jurij Hadalin, Marko Kupljen, Marta Rendla, Nataša Rozman, Anita Rus, Tamara Logar, Nesa Vrečer; zadaj na lestvi Ana Cvek, Mojca Šorn in Mihael Ojsteršek.
Ljubljana, INZ, 5. december 2023

Foto: samosprožilec

Slike 68-70: Novoletna zabava z zadnjo zdravljico v 2023

Ljubljana, INZ, 14. december 2023

Foto: Bojan Godeša

